МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера дենз

№ 49 (2674)
КІиранди
17
июнь
1962 шу
Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои эггара хьалха динза даргдоацаш лерхI дулх, шура, хьайбашкара йоала кхыйола продукташ алсамъяхара, хIанз хьахиннача кердача тороний лоархIам а беш, хIара колхозеи совхозеи кулгалхоша, берригача къахьегамхоша хьдда план оттаелга.

(Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи Кхайкарал тIара)

Колхозхошка, совхозий болхлошка, колхозийи совхозийи кулгалхошка, юрта боахама Iилмахошкеи специалисташкеи, производственни колхозно-совхозни управленей болхлошка, партийнии комсомольскии организацешка, колхозийи совхозийи коммунисташкеи комсомольцашкеи, юрташкарча берригача къахьегамхошка ду

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КХАЙКАРАЛ

Хьамсара новкъостий!

Дулхеи хьайбай дьттаи дІаэцара маьхаш лакхдара хьакъехьа соцам тIаийцаб хIанз дукха ха йоацщаш Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои. Юртбоахама продукташ йоахилга сихха алсамдаккхар духьа чакхдоаккхаш да из лоархIамера гIулакх. Партии правительствои тийша яр болхлой классо, колхозий ахархоша, советски интеллигенце из гIулакх динза даргдоацаш хилар кхеторгхиларах а цар из могадергхиларах а. Иштта из да а дир вай мехкарча къахьегамхоша. КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи решени мога а яь, советски наха хьакхайкадир, халкъо хьаллацарах чIоагIало а еш, колхозхоштеи совхозий болхлоштеи шоай торонех дикагIа пайда эца а, бахархошта уж продукташ шортта хилийта йиш хургйолаш, доаккхаш дола дулхи шуреи сихха алсамдаккха а могаргхиларах шоаш тийша хилар.

Бежан, хьакхий, устагIан, оалхазарий дулха дIаэцара маьхаш юккъера лаьрхIача 35 процент лакхдаро кхы тIа а кердача ахчанца цхьа миллиард сом, е къаьнарча ахчанца 10 миллиард сом, яьха ца Iеш совйоахаргья колхозий доходаш. Из, хьамсара новкъостий, колхозни строяна деш дола доккха новкъостал да. Цу цифра лоархIам дикагIа кхетабара дагадохийта мегаргда, 1953-ча шера юрта боахама деррига доакъошкара колхозашта тIайоагIаш хинна доходаш 50 миллиард сомал кIезигагIа хиннилга. ХIьта хIанз алхха дулха дIаэцара маьхаш лакхдарах 10 миллиард сом совгIа ахча кхоач колхозашка.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои белгалдаккханза даргдоацаш лерхI дулхеи даьттаи дIаэцара маьхаш лакхдар колхозаштеи совхозаштеи деча материальни новкъосталах алхха цхьа дакъа мара ца хилар.

Советски юрташкарча къахьегамхошта дика ховш да, юрта боахам дегIабоалабелга берригача партеи советски халкъои цIаккха а мел ца долийташ шийи теркаме лоаттаделга. Бюджетах хецаш дола белггалара ахчаш дукхагIа хиларал совнагIа, колхозашка кхы тIа а дикка средстваш кхоач машинашта а производственни лоархIам болча кхыча товарашта а маьхаш лохдара чотах.

ДIадахача шера маьхаш чухнахьа даьхар юртбоахама машинашта, запасни оатхалашта, доагора, оаттонаш елар подоходни налогана. Из бахьан долаш, шера лоархIам баь аьлча, 900 миллион сом юхедус колхозашта. Укх шера юххье Советски правительствас решени тIаийцар колхозашка йохкача гIишлоний материалашта, металла, металлоизделешта маьхаш чухнахьа дахара хьакъехьа, цунах а 250 миллион сом юхедус. Цул совнагIа, хьайбашта капитальни гIишлош хьалъе кхы тIа а 210 миллион сом деннад совхозашта. Долче, белгалъяьхача материалий маьхаш чухнахьа дахареи хьайбай боахамашта эшача гIулакхашта хеца ахча тIатохареи чотах юрта боахамга дIакхоач планах лаьрхIачул 1 миллиарди 360 миллиони (къаьнарча ахчанца 13 миллиарди 600 миллиони) дукхагIа ахча.

Коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа кхоачашъеш, мохк тIемах лорабара гIулакхаш чIоагIдеш вай мохк боаллача хьалех атта дацар кхы тIа а юрта боахамга дахийта миллиардаш сомаш ахча лаха. Цхьабакъда вай паччахьалкхенна, партена, вай халкъа корайир из лаха торонаш. Болхлой, гIулакхера нах, советски интеллигенци раьза хилар кхыметтел шоай дезалий бюджетана кIезиг-дукха эшал яь а, юрта боахама деш дола новкъостал совдаккха, фермаш хьалъяраи царна механизаци яраи, шортта доакъар хилийтара, тIехьара а дулх. шура, юртбоахама кхыйола продукташ сихха алсамъяхара гIодергдола, шоаш хьийгача къих хьахулачунца дукхагIа материальни хьаштдолаш хьайбай боахамашкара болхлой хилийтара эша дикагIа дола хьалаш Iалашде. Паччахьалкхено, дерригача вай халкъо юрта боахама деш дола новкъостал доккха а хоалуш а да. хIаьта цунах бокъонца беркат а даргда.

Цхьабакъда хIанз, дулха дIаэцара маьхаш лакхдаьчул тIехьагIа, машинашта, доагора, запасни оатхалашта маьхаш чухнахьа даьхачул тIехьагIа хьайбай боахам цу сахьате рентабельни а хургба, дукха къахьегам а боацаш гIулакхаш чIоаггIа тоа а лургда, аьнна хийтача доккха гIалат хургдар. Духхьала дIаала деза, колхозий экономика дегIаяр, продукташ йоахилга алсамдалар алхха дIаэцара маьхашца мара ца дувзаш бола нах юрта боахамерча болхлошта юкъе кIезига ца хилар. Из-м бакъда, производствана материальни стимулировани яра даькъе кIезига лоархIам болаш бац дIаэцара маьхий боарам. Цхьабакъда, гIулакх алхха лакхарча дIаэцача маьхех тийша дитар производства кхыйола хоадам беш йола факторащ йицъялийтар, юрта боахам дегIабоалабара перспективаш карара ялийтар да.

Иштарча уйлаех доккха зе дала тарлургда колхозашта, юрта боахама даькъе парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга юхатоха тарлургда цар.

Из хилийта йиш яц. Нагахьа санна шоашта деча новкъосталах хозза хьисапаца пайда эца колхозаштеи совхозаштеи ца хойя, нагахьа санна хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхара йола резерваш цар сихха оарцагIа ца йоахе, тIаккха халкъо из тIаэцаргдац.

Цудухьа колхозхошкеи совхозий болхлошкеи, механизаторашка, специалисташкеи Iилмахошкеи, коммунисташкеи комсомольцашкеи, юрташкарча берригача къахьегамхошка кхайкарал де а, хьайбай боахам дIахо сихха дегIабоалабара даькъера тIехьадаха йиш йоаца дешаш духьала дувца а лаьрхIад парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои эггара хьалха динза даргдоацаш лерхI дулх, шура, хьайбашкара йоала кхыйола продукташ алсамъяхара, хIанз хьахиннача кердача тороний лоархIам а беш, хIара колхозеи совхозеи кулгалхоша, берригача къахьегамхоша хьдда план оттаелга.

Цу плана ларде дилла деза ер декхар кхоачашделга — дулх даккхара даькъе хьалхара котало йоаккхилга, оахача лаьттай хIара 100 гектара лоархIаш 75 центнери юртбоахама кхыча лаьттай 100 гектара лоархIаш 16 центнери дулх доаккхилга. ХIаьта цу боарамга дIакхаьча даьнна боахамаш дIаходаханза даргдац, шоллагIчеи кхоалагIчеи этапашка—оахача лаьттай 100 гектара лоархIаш 100-и 150-и центнер дулх даккхарга.

Фу яхилга да дулх даккхара хьдда план хилар яхилга? Из да, колхозийи совхозийи кулгалхой, производственни управленей болхлой, колхозхощцеи совхозий болхлощцеи цхьана боахамий торонашка кIоаргга хьажа беза, июле, августе, укх шера тIадоагIача бетташка фу де деза, 1963-ча шера фу де деза цар белгалдаккха деза, яхилга. Бокъонца лархIанза даргдац дулх даккхара даькъе хьалхара котало малагIча хана йоаккхаргья, вешта аьлча, оахача лаьттай 100 гектара лоархIаш 75 центнери кхыча лаьтта 100 гектара лоархIаш 16 центнери дулх маца доаккхаргда, укх шера а хьатIадоагIача шера а эггара тIех дорстадича мел хьайбаш дорстаде йиш я, цу гIулакха мел а малагIа а доакъар эшаргда, белгалдаккха деза доакъар Iалашдара хьдда бехктокхаме мала хургва. Юрта боахамерча къахьегамхоша чIоаггIа дагакхаба деза, хьайбай боахамашка де лаьрхIа хIамаш хIара колхозагеи совхозагеи шортта доакъар хилча мара кхоачашхургдоацилга.

ДарегIара доакъари хьайбай боахамашкарча халача балхашта механизаци яри — из я дукха а дарегIа а дулхи шуреи яккхара лард. Алхха шортта доакъар хилча мара хила йиш яц дулхагеи шурийгеи шийга дIадодар чухнахьа даккхар Iалашделга, уж дукхагIа йоахилга, колхозийи колхозхойи доходаш алсамйоахилга. Колхозхошеи совхозий болхлошеи кхетаде деза, нагахьа санна хьайбай продукташ яхарга дIадодар хIанзарча боарам тIа дусаш хуле, мелла лакхарча дIаэцара маьхаша а мел эшар дерг ца хилар. Дагакхаба деза, цхьаццайолча колхозашкара хьайбай боахамаш хIанз укх сахьате лохарча боарам тIа хилар а, кердача дIаэцара маьхаша а метта ца оттадеш, дулх даккхарга дIабода къахьегами доакъари геттара дунха хилар а.

Хаттар отт, фуд хIаьта де дезар? Цу гIулакха цаI мара никъ бац — колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарле лакхъяра никъ, доакъар дарегIа хилийтареи фермашта механизаци яреи никъ ба из.

Белггала цу новкъа долх дикагIа дола боахамаш. Хьайбай боахамашкара дуккха доходаш хьакхачара колхозашта йоккхий торонаш хьаелл хIанз лелаш долча дIаэцара маьхаша. Кхетадеш да, дулхагеи шурийгеи шийга дIадодар чухнахьа ме хул дукхагIа хургба кердача дIаэцара маьхех боала пайда.

Гой, шуга кхайкарал а деш, цудухьа йоах, юрташкара къахьегамхой, парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои: дIаэцара маьхаш лакхдаро, хьайбашкара йоалача продукцега шийга дIадодар чухнахьа даккхара лоаттабеча къовсама берригa лоархIам дIа ца баккхарал совнагIа, духхьала кхыча бесса, цо эггара лоархIамегIареи тIехьататта йиш йоацаши дола декхар а лоархIаш хьалхашка оттаду дулхеи шурийи центнерага дIабода къахьегам а средстваши кIезигдара декхар.

Хьайбай боахам лакхбара лоаттабеча къовсаме дикагIа пайда эца беза юкъара хьайбай боахам дика лелабеча колхозийи совхозийи опытах.

Юртбоахама лаьттай бIаь гектара лоархIаш 63 бежан да Запорожски области Васильевски районерча «Перемога» яхача совхозе, хIаьта дулхи шуреи йоаккхилга шерагара шерага алсам а доах цо. ДарегIарча хьажкIий силосаца хьайбаш кхабар, фермашка шерра механизаци яр бахьан долаш шурий центнерага шийга дIадодар алхха 6 соми 88 кепиги мара дацар укхаза 1961-ча шера, хIаьта из дIаелча хьалу мах 10 соми 60 кепиги ба. ХIара шурий центнера тIара 4 сом пайда баьлар совхоза, хIаьта дерригача хьайбашкара боахама баьнна пайда 153 эзар сом бар.

ХIара центнер дулха тIакхетийтарга шийга дIадодар 60 соми 10 кепиги мара а доацаш, оахача лаьттай бIаь гектара лоархIаш 209 центнер хьакхий дулх даьккхар соахка Краснодарски края Тимошевски районерча «Кубанец» яхача совхозо. Хьакхий дулха центнер тIакхетийтарга шийга дIадодар 62 соми 44 кепиги мара дацар Ростовски областерча «Гигант» яхача совхозе.

Божа борстабара гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад Хмельницки области Дунаевецки районерча «Украина» яхача колхозе. Юртбоахама лаьттай 100 гектара лоархIаш 60 центнер гаргга дулх даьккхар 1961-ча шера, хIаьта цхьа центнер дулх тIакхетийтарга шийга дIадодар 65 соми 32 кепиги дар. Юккъера лаьрхIача хIаране 280 килограмм гаргга дозал а долаш йола 1.440 сыргIа йорста а яь паччахьалкхенга ехкай колхозо укх шера пхе бетта.

Цу тайпара масалаш доаладе йиш я мехкарча кхыча районашкара а. ДIаэцара керда маьхаш долча хана мехка хIара зоне рентабельни хьайбай боахам хила а дулхи шуреи дукхагIа яккха а йиш йолаш лерхI КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои. Цхьабакъда цу гIулакха дикагIа пайда эца беза колхозашкеи совхозашкеи йолаш йолча берригача торонех.

Дулхи шуреи алсамъяккхараи цу продукташка шоашка дIадодар лохдараи лоаттабеча къовсаме кертегIардар фуд?

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои хьалхагIа а дуккхаза белгалдаьхад, хьайбай боахамашка керттердар доакъар да, яхаш. Доакъар хуле хьайбаш а хургда, дулхи шуреи а хургья. Из бакъду дикагIа долча боахамий масалаша а.

Оахача лаьттай бIаь гектара лоархIаш 76 центнери кхыча лаьттай бIаь гектара лоархIаш 17 центнери дулх даьккхар соахка Курски области Калиновка яхача юртарча колхозо. Оахача лаьттай бIаь гектара лоархIаш 91 центнери кхыча лаьттай бIаь гектара лоархIаш 19 центнери дулх доаккхаргда колхозо укх шера. Лаьттан бIаь гектара лоархIаш 527 центнер шура яьккхар соахка. Юртбоахама лаьттай бIаь гектара лоархIаш 575 центнер шура йоаккхаргья колхозо укх шера.

Укх толамаш дахара эггара хьалхара бахьан да хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола маьхера культураш дIаера чотах колхозага шортта доакъар хилар. Оахача лаьттах 20 процент лаьтта хьажкIаш дIаера къоастадаьд колхозо укх шера, хьайбашта лаьрхIа дIайийнай 248 гектар шекара свекла, 60 гектар морковь, 256 гектар доакъара бобаш. 322 гектар я артеле горох. ХIара гектара тIара 700 центнер хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаш, 350 центнер шекара свекла, 270 центнер морковь, 24 центнер доакъара бобаш яхара къовсам лоаттабещ ба колхозхой. Цо торо хулийтаргья доакъарий культураш дIайийнача лаьттан хIара гектара тIара 9—9,5 эзарнел кIезигагIа йоацаш доакъарий единицаш яха.

Оахаш долча лаьттай гектара тIара боахамга масса доакъарий единица кхоач а, хьийгача къих эггара дукхагIа доакъар лур малагIа культура я а хIара колхозеи совхозеи лерхIаргдолча тайпара оттаде деза вай гIулакх. Алхха ишта мара торо хургьяц колхозийи совхозийи бокъонцара ганз йолча хьажкIий, шекара свеклай, гороха, кхыйолча маьхерча культурай бе боаггIача тайпара хамбе.

Укх бIаьсти дика къахьийгад юрташкарча къахьегамхоша. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, оахача лаьттай структура эргаяьккхай дуккхача колхозашеи совхозашеи, тIагIертта дIайоахаш боахк травопольях юхедисараш.

Укх шера 34 миллион гектарал совгIа лаьтта дIалаьцад вай мехка хьажкIаша дIадахача шерарчул 10,7 миллион гектар дукхагIа. 8 миллиони 590 эзари гектар долча лаьтта ялата лаьрхIа хьажкIаш кхею. Хьайбашта доакъарийна 2 миллиони 680 эзари гектар шекара свекла йийнай — 1961-ча шерарчул 2,2-зза дукхагIа. ДIайийнай 4,5 миллион гектар горохи 700 эзар гектарал совгIа бобаши.

Из дика да. Цхьабакъда дIаюв лаьтташ шердаро ше къоастадац кхоачамболлаш доакъараш кийчдара декхар. Дуккха хьажкIаш дIае йиш я, цхьабакъда, дIадахача шерашка цхьайолча областашка санна, гектара тIа 100—120 центнер силос йолаш мара уж ца хьувкъе доакъар шортта хургда ала йиш яц. Цудухьа хьажкIаш а йоахкаш дола гIадамаш, шекара свекла, морковь, горох, доакъарий бобаш дикагIа хьувкъаелга хIанз хIара колхоза, совхоза керттерча декхарех цаI да. Партийни организацеша боахамий кулгалхоша, специалисташа нахаца дикка болх бе беза, хьайбай боахам сихха айбелга, эггара хьалха дукхагIа ялат даккхарах, хьажкIий, шекара свекла, бобай кхыча культурий хьувкъам сихха лакхбарах тийша долгах берригa колхозхой, совхозий берригa болхлой дIакхетабергболаш.

Хьайбай продукташ яхара хьакъехьа оттадаь декхараш кхоачашдара мел доакъараш эшаргда лаьрхIад юрта боахама болхлой зональни совещанешка. ХIанз доакъараш дукхагIа дахара бокъонца лоархIамаш де деза хIара боахаме.

Мехка дукхагIа йолча районашка дика хьалаш эттад хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола культураш хьувкъаяра. Болх дика бича Iалашде йиш я хьайбашта Iана эша доакъар меттел, кIезигагIа дале а цхьан шераи-ах шераи кхы а кхоачамбалла доакъар.

Лакхара хьувкъам кхебара тIагIертта хьинаре къахьега деза, вIаштIехьдаккха деза дIайийнача культурашта дика гIулакх делга, эггара хьалха хьажкIаштеи шекара свекланеи. Колхозийи совхозийи производства цу лоархIамерча участкера обезличка дIаяккха еза. ХьажкIийи шекара свеклаи хIара гектара дика гIулакх дергдолаш да хила веза. ДIайийна уж еррига дика культураш механизаторашта дIачIоагIъелга чIоагIа лоархIаме да, дIайийнача культурай мугIарашта юкъе цIена болх белга вIаштIехьдаккха деза.

Цу культурай хьувкъам лакхбеш хьийгача къих, кхы тIа а мах лургбола система колхозашеи совхозашеи оттаелга могаду КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои. Кхоачамболлаш хьажкIий силоси шекара свеклаи хилча, колхозийи совхозийи торо хургья хьайбай продукташ яхара дола доккхий кхоачамаш балха юкъедахьа. Парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрташкарча коммунистийи комсомольцийи, берригача колхозхойи совхозий болхлойи теркам тIабахийтанза баргбоацаш лерхI цу торонашта.

Эггара хьалха, чIоаггIа хьакхарч ебаяра никъ лаца̀нза баргбац. Хьакха сихха дегIадоагIаш хьайба да. Чу а оттаяь тоаяра мел эш хьакхий хурскаш геттара сиха хьахилийта йиш я. Украина, Белорусе, Прибалтийски республикай, Къилбаседа Кавказа районий, центрально-черноземнии центральнии областей, СибaрегIен, Российски Федераце кхыча районий колхозийи совхозийи хьакхарч лелаяра йоккха опыт я. Цу районий къахьегамхой сийлен декхар да, кIезигагIа яле а цхьан-шин гектара оахама лаьрхIа 100 килограмм гаргга дозал дола цхьа хьакха чуоттаяь тоа а яь паччахьалкхенга йохкара тIехь къовсам лоаттабар.

Хьалха латтача боахамаша толамца кхоачашду из декхар. Масала, Киевски области Гребенковски района колхозаша укх шера кхозза дукхагIа доаккхаргда хьакхий дулх. Шера цар чуоттаяь тоаергья 28000 хьакха — хIара гектар оахама цхьа хьакха. БIаь гектар оахама лаьрхIа района колхозаша доаккха хьакхий дулх 67,8 центнер хургда.

Дулх дукхагIа даккхара лоархIамера кхоачам ба божа дикагIа кхоабилга, хIаьта иштта оалхазараш дукхагIа дебаделга. Мехка берригача зонашка дика хьалаш а торонаш а я уж лакха продуктивность йола боахама доакъош дегIадоаладара.

Российски Федераце Iаьржа лаьтташ доацача зонай, Украина Полесьеи хьунаарений, Белорусски ССР, Прибалтийски республикай колхозийи совхозийи дика Iалама а боахама а хьалаш да лакха продуктивность йола дукха тхани романовскии жа леладара. Цхьабакъда, тIеххьарча шерашка цу боахама даькъа тIабохийта теркам къаьстта лаьгIбалийтаб Ярославски, Пермски, Свердловски, Московски, Ленинградски цхьайолча кхыча областашка, чIоаггIа кIезигдалийтад жа, устагIан дулх, тха, кхаькхий доахилга. Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи жа леладу фермаш дIаяьхай.

Укхаза, дуккхача кхыча районашка а санна, дуккхача кулгалхоша, специалисташа харцахьа лерхI лаьтташ дукха ахаро жа дебадара новкъарле ю яхаш, гIалат долаш да жа доажаде йоккхий Iалама аренаш ца хилча уж дебаде йиш яц яхилга а.

Iилмай учрежденей опытои хьалха латтача боахамий практикои тешавеш хьахьокх лакхара хьувкъамаш луш йола культураш — хьажкIаш, шекара свекла, горох, доакъарий бобаш — дукхагIа дIаерах жа сихха дебадареи, жена продукци яккхар лард хулгеи, цу гIулакха хиланза даргдоаца хьалаш цар Iалащделгеи.

Хьалха латтача колхозийи совхозийи опыто хьахьокх хьажкIехи, бобаехи, кхыча культурехи пайда а эцаш силосаца кхаба волавелча, дуккхача областашка лаьтташ аьха хиларо, толамца жа дебадара новкъарле еш ца хилар. Алтайски края «Страна Советов» яхача колхозеи «Степной» яхача совхозеи, Ставропольски края «Россия» яхача колхозеи «Советское Руно» яхача совхозеи, Воронежски области Тимирязева цIерахча колхозе, кхыча боахамашка кхоачамболаш хул 5—7 центнер хьажкIийи, хьажкIий-бобайи силос шера цхьан устагIана. Цо торо хулийт жа дебаде. Масала, «Страна Советов» яхача колхоза итт эзарнел дукхагIа жа да. Ер щу чакхдоалача хана хIара оахама гектара цхьацца устагIа хургба колхозе.

Дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхара бола боккха кхоачам хила безаш ба целинни районий колхозашкеи совхозашкеи хьайбай боахам дегIабоалабарах. Хьалхарча этапе целинни боахамашта хьалхашка керттера декхар лоархIаш оттадаьдар — целина караерзаелгеи мехка дарегIа ялат лулгеи. Цхьабакъда, хIанз алхха ялата боахам лелабаь Iе йиш яц целине. Ялат дукхагIа даккхарца цхьана укхаза сихха дегIааха беза хьайбай боахам. Боахама цхьа дакъа дегIакхувларо доккха зе де тарлу производствана, хIаьта мехкага дIа ца кхоачаш юсаргья дуккха хьайбай продукташ. Укхаза торонаш я дуккха бежана, устагIана, хьакхий, оалхазарий дулх даккха.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои вIаштIехьдоацаш а магийта мегаргдоацаш а лоархI дулхи шуреи Целинни края совхозашкеи колхозашкеи 1961 шера 1955 шерарчул 11 процент мара дукхагIа ца даккхар, хIаьта 1960 шерарчул кхыметтел кIезигдалар а. ДIадахача шера 49 эзар устагIана кIезигденнад жа. Краерча совхозашкеи колхозашкеи 642 совхозах жа ца леладеш 113 боахам ба.

Цхьабакъда, хьалха латтача боахамаша хьайбай кхыча тайпашта нийсса чIоаггIа дегIакхувлжа, доккхий пайдаш доах цу даькъера. 1954 шера йиллача «Самарский» яхача совхоза 40 эзар гектар гаргга оахам да. Шу долалуча ханна 20 эзар совгIа устагIа бар укхаза. 1961 шера жа леладарах баьнна пайда 50 эзар сом хилар.

ХIара боахаме бокъонца уйлае еза, цигарча зоне малагIа тайпа доакъараш, малагIа рационаш хилча даккха йиш я эггара дарегIа дола бежана, хьакхий, устагIана оалхазарий дулх. Экономически лард елла йола хьайбаш кхабара рационаш хьайбай боахаме азбука а хинна латташ хила еза. Хьалха латтача практикои мехкарча тайп-тайпарча зонашкарча вай Iилма-тохкама институташа, опытни станцеша, опорно-хьокхама боахамаша Iоаьяьча опытои хьахьокх колхозашеи совхозашеи бахьа беза никъ. Дулх сихха алсамдаккха а из даккхарга дIабода мах лохбе а йиш яц рациона юкъе дукхагIа хьажкIаш, шекара свекла,

(Доалалур. Йинстедоалар 2-гIча оагIо тIа).

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи КХАЙКАРАЛ

(Йистедоалар. Доладур 1-гIча оагIо тIа).

бобови культураш ухийташ ца хилча. Масала, боккха пайда баьннаб Украински ССР хьу увш долча лаьттайи Полесьяи зоне дуккха дIайола а яь, цул тIехьагIа чу а оттаяь, дукхагIа дола дакъа шекара свеклаи силосах яьхка томараш тIехь хьажкIаш, морковь, моша бобови культураш а йолаш йолча рационаца кхаьбача хьакхарчех (4 беттагара 7—8 беттага кхаччалца). Полтавски областа Хорольски района «Заря коммунизма» яхача колхозе 1961 шера кхейир 6.713 хьакха. Уж кхоабаш мелъяьккхача хана деннеи бийсанеи юкъера лаьрхIача царна тIакхеташ хинна дулх 460 грамм дар, хIаьта центнер дулх тIакхетийтарга дIабодаш хинна мах — 48 соми 20 кепиги. Хьакхарч кхабара шортта пайда эцаш я фийг чIоагIбаланза йолча хьажкIий 60 процент, шекара свеклай 25—30 процент, 10 процентага кхоачаш моша бобови культураш юкъейолаш йола комбинированни силос.

УССР хьу увш долча лаьтташкарчеи Полесьерчеи хьайбай боахама Iилма-тохкама институте 43 процент (хьоанала) шекара свекла увча рационащца хьакхарч кхаьбача деннеи бийсанеи цхьан хьакхийна тIакхетийташ хинна дулх 540 грамм дар, тIакхетача дулха цхьан килограммага дIадодар 4,4 доакъара единица мара а йоацаш. СовнагIа тIакхетача дулха центнерга дIабода мах 42 сом гаргга хилар.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Совети кхайк колхозийи совхозийи кулгалхошка, Iилмахошка, специалисташка, производственни управленей болхлошка продукци яккхарга дIабода мах кIезигагIа а болаш из дукхагIа яккха йиш хулийташ дола, Iилманца бакъдаь хьахьекха а экономически гIойленагIа дола а хьайбаш кхабара боарамаш хIара боахаме оттадара тIахьехам а беш.

Колхозаштеи совхозаштеи эггара хьалха Iомае еза пайданагIа болча оагIорахьа, лакхача боараме хьайбай боахам лелабеча, шерагара шерага дулхи шуреи дукхагIа доахача боахамий опыт. Дика ха деза бежана, устагIана, хьакхий дулха, шурий центнер яккхарга, оалхазарий дулхи фуаши дахарга дIабода мах сенах хьахулаш ба.

Совхозий директорашта, колхозий председателашта, специалисташта нийса цу дешашка кIоаргга хьажа а хьайбай боахам хьалха латтача методашца лелабара хьалхара бехктокхаме хила а декхарийла я производственни управленеш. Уж декхарийла я областа, республика дикагIа долча боахамий опыт Iомае а хьалха латтача колхозийи совхозийи опыт ларде а лувцаш балха тIара хIара саг Iомаве, болх мишта бе беза ца ховш а ца беш колхозийи совхозийи кулгалхой прогрессивнегIа йолча методех производство вIашагIйолла Iомабе. Хьалха латтача колхозийи совхозийи дикагIа дола хьокхамаш массанена а йола чIоагIа кIийле, царна бола хьокхам хила беза.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрта боахама даькъе болх беш болча Iилмахошка кхайкаду шоай дош. Шун декхар да, новкъостий Iилмахой, юрташкарча берригача къахьегамхошца цхьана дулхи шуреи дукхагIа даккхара декхар кхоачашдара тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабар, юрта боахам лелабара колхозашта Iилман лардаш увттае а могае а, тIайоалача хIамай тайпаши хьайбай фунаши кердадаха, кердача машинашта конструкцеш увттаяр, агротехникеи юртбоахама производства технологии эргайоахаш тоае, колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарле лакхъяра мелъэшар дар. Iилмахо декхарийла ва шийна карагIдаьннар могадаь ца Iеш, тIагIертта из производствана юкъедахьа а. Цо Iилмахошкара дIадех колхозащцареи совхозащцареи бувзам айхагIа хулга. Кхаши фермаши — Iилмахочун дикагIа йола лабораторeш.

ХIанз, юрта боахама массадолча доакъошка йIаьхий хьалха латта опыт вай Iоаьча хана, эггара боккхагIа лоархIам болаш да дикагIа йола къахьегама приемаши образецаши колхозийи совхозийи производствана юкъекхахьар.

Цу даькъе цIенхаштта организаторски болх боаржабе беза. Iилма-тохкама институташтеи опытни станцештеи кулгал дикагIа де, Iилмахоша къестадераш малагIа дешаш да ха, гучадаьннача а карагIдаьннача а хIамаех эггара маьхегIа дараш хьаэцеи колхозашка, совхозашка юкъедахьар духьа производственни управленешта уж рекомендацеш яла еза СССР юрта боахама министерства.

Уж тайпа рекомендацеш шоашка кхаьчачул тIехьагIа производственни управленеш декхарийла я уж колхозийи совхозийи практикана юкъедахьа. ХIаьта цу гIулакха керттердар — нах харжар, дикагIа долча хьокхамашца уж Iомабар, кердадараш юкъедахьара организационни новкъостал дар.

Вай дуккха а ба кхетамца техниках пайда эца ховш, машинаши производства технологии эргайоахаш, тоаеш, къахьегама овсарле дукхагIа лакхъергйола наькъаш лохаш бола башха-дика механизатораш. Цар опыт вIашагIтоха а юкъекхахьа а декхарийла я производственни управленеши «Союзсельхозтехника» органаши.

«Союзсельхозтехника» кулгалхой декхарийла ба производственни управленешта юрта боахама производстве лелае мегаргйола машинаши механизмаши малагIаш я хьежа а техниках пайда дикагIа эцаргбола наькъаш хьеха а.

Партийни организацеши производственни управленеши декхарийла я Iилманна карагIдаьннараши хьалха латта къахьегама методаши производстве юкъекхахьара хадданза тIахьожам лоаттабе.

Дукха балхаш да колхозашкеи совхозашкеи фермаш хьалъяра а царна механизаци яра а де дезаш. ЧIоагIа лоархIам болаш да помещенеш хьалъяраи хьайбай боахамерча халача процессашта механизаци яраи чIоагIа аьттув болаш йола ахкан ха ца тиллийтар.

Деза новкъостий!

Советски наха дика кхетабеш а мах беш а ба юрта боахам айбара гIулакха парте беш бола Iалаьмате боккха болх. Вай халкъо кхетаду юрташкарча хьалха латтача къахьегамхоша мелла чIоагIа низ тIабахийта къовсам лоаттабу ялат, боамби, шекара свекла, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхар духьа. Цхьабакъда, юрта боахама даькъе хIанзалца хьадаьр хIанз а кхоачамбара гарга а дац. ДIахо турпалера низаш оарцагIдаха деза колхозхошеи совхозий болхлошеи, колхозий председателашеи совхозий директорашеи, специалисташа, производственни управленей болхлоша лоацщача ханашка вай мохк хIанз дегIаахаро дIабехача боарамга кхоачаш юрта боахама продукташ алсамъяхара.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои партийни организацеш тIахьех дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ дукхагIа яхара тIа а берзабеш боккха организаторски болх боаржабара. Колхозхошеи совхозий болхлошеи, специалисташеи Iилмахошеи дакъа а лоацаш хIара колхозеи совхозеи дулхи шуреи дукхагIа доаккхаргдола наькъаш лехачул тIехьагIа, уж дувца деза партийнии комсомольскии собранешка, колхозхойи совхозий болхлойи юкъарча собранешка.

Цул тIехьагIа колхозийи совхозийи мероприятешка хьежача а уж чIоагIйича а бакъахьа я производственни колхозно-совхозни управленей советашка. КIоаргга уйла яь а лард елла а дола, хьайбай боахаме доакъараш алсамдахара, халача балхашта механизаци яра, цу ларда тIа дулхи шуреи дукхагIа даккхара вIаштIехьдаьха гIулакхаш керттера хила деза колхозашеи совхозашеи беча боахама балха юкъе, колхозхошеи совхозий болхлошеи лелаеча яхьа юкъе. Колхозашеи совхозашеи, цар кулгалхошеи специалисташеи баьча балхах хьахиннарий мах беча хана хоадамбеш бола лоархIам хургба уж гIулакхаш кхоачашдарах.

Деза новкъостий, коммунисташи комсомольцаши, берригa юрта боахама къахьегамхой! КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Совети кхайк шуга юртбоахама шера эггара бехктокхамегIа йолча хана. Мехка дуккхача районашка хIанзале а чуэцаши кийчдеши латт ялаташ. ЧIоагIа низ тIабахийта безаш да кхыдола юртбоахама балхаш а. Цу хьалашка кхы а боккхагIа лоархIам болаш да хьайбай боахама деча доала урх бера ца ялийтар, дулхи шуреи дукхагIа даккхар а, ялат дукхагIа даккхар санна, коммунизм хьалъяра лоархIамегIа дола дакъа долга диц ца далийтар. Цудухьа хIанззе а йоакхо е еза доаханна Iан кийчо дикагIа яра, доакъар дукхагIа Iалашдара, 1963 шера хьайбай боахам дегIабоагIаргболаш шерра база хьаяра.

Партенеи халкъаи хьалхашка шоаш бехктокхаме хилар бокъонца кхета а деш, юрта боахама къахьегамхоша шоай турпалерча къахьегамца Iалашде деза бахача наха эша дулхи шуреи кхоачамболлаш хилийта йиш хургйолаш хьайбай продукташ алсамйоахилга. Из декхар кхоачашдарца колхозхошеи совхозий болхлошеи доккха дакъа лоацаргда коммунизм хьалъеча.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

ССР СОЮЗА МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ГУДЕРМЕСЦАШЦА IОМАЛЕ БОЛХ БЕ!

☆ ☆ ☆

КПСС обкомеи республика Министрий Советеи

ИНИЦИАТИВА ХЬАЛЛАЬЦАЙ

ЯЛАТАШ ЧУЭЦАРА, ЧА ВIАШКАТОХАРА, ШОЗЛАГIА ЮВ КУЛЬТУРАШ ДIАЕРА, ЗЯБЬ АХАРА БАЛХАШ ЛОАЦЦАЧА ХАНА ЧАКХДАХА

Ка бола культураш дика чуийца яха, дерригa ча ханнахьа вIашкатоха, лоаццача хана дIае шозлагIа юв культураш, сихха аха зябь, аьнна юрта бахача къахьегамхошка кхайкарал даьча «Гудермесский» совхоза коллектива инициатива къоабалъяьй КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои. Совхозно-колхозни территориальни производственни управленеш, КПСС райкомаш, райисполкомаш, совхозийи колхозийи кулгалхой, партийни организацеш декхарийла я гумсашкара хьокхам а эцаш совхозий болхлоштеи колхозхоштеи юкъе социалистически ях йоаржае. Юртбоахама продукташ хьаяреи кийчъяреи министерствас оттаяь комплексни хьисапе ка бола ялаташ чуэцара, доакъара культураш дIаера, зябь ахара хетаьча социалистически яхьа условеш, хIаьта иштта яхье хьалхле яьккхараш совгIаташца белгалбахара де деза гIулакхаш чIоагIдаьд КПСС обкомои Министрий Советои.

1962-ча шера ка бола ялаташ дика чуэцара, ханнахьа чах аргIаш дара, шозлагIа юв культураш дIаера, зябь ахара совхозаштеи колхозаштеи юкъе яьржача социалистически яхьа

УСЛОВЕШ

«Гудермесский» совхоза коллектива хьокхамца яьржача социалистически яхье дакъа лаца йиш я республика ерригача совхозийи колхозийи. Котдаьнна лоархIаргда ер условеш кхоачашъяь боахамаш.

1. Ка бола ялати бобови культураши чуэца еза 10—12 балха дийнахьа.

2. Ялаташ оардашшехьа ча вIашка а теха лаьтта аьха а кийчдаь а даккха деза, ялат чуийцачул тIехьагIа 10 дийнахь дIайийна яха еза шозлагIа юв культураш.

3. Ка бола ялат чуийцача дерригача кхашкара ча вIашкатоха деза механизированни хьисапе.

4. Ка бола ялаташ хьекхачул тIехьагIа цхьан бетта зябаи гурахь дув ялаташ дIадеи эшаш дола лаьтта аха деза, хIаьта ужаш полупара хьисапе кийчде а деза.

Социалистически яхье котбаьнначарна ахчан премеш лу: хьалхаръяр — 500 сом, шоллагIъяр — 300 сом, кхоалагIъяр — 200 сом.

КЕРДАЧА ХЬИНАРЦА, КЕРДАЧА МЕТОДАЦА

Укх шера март бетта хиннача КПСС ЦК Пленумо баьча соцамга хьежжа дукхагIа пайда хургболча оагIора тхоай юртбоахама балхаш вIаштIехьадаха гIерташ чIоагIа уйла йир оаха. Собранешка, заседанешка къахьегамхошца дагадувлар тхо, вай мехка хьалхле лелаерий опыт Iомайора. Юххера а тхоай торонаш гуча а яьха юртбоахама балхаш комплексни хьисапе мара ца де, аьнна лаьрхIар тха совхозо.

Дахача шера ка бола ялаташ чуийца даьлча мара доладаланзар тхо ча гулде, уж лаьтташ аха. Цу гIулакхо дукха ха зехьа йоайора. БоггIача тайпара болх байта вIаштIехьадалацар техникага. Тракторашa кхоачашъяцар шоай условни оахама заданеш. Цу ханна кхыдола балхаш хьатIа а этта бIаьш цетнераш мах бола ча дохка а луш кхашка алийсар, зябь ахара план цIаккха а кхоачашъяцар. Из бахьан долаш доккха зе хулар тха боахама.

Укх шера кхыча тайпара де лаьрхIар оаха уж балхаш. Ялаташ чуэца ха хьатIаотталехьа тхоай техника, кхыйола инвентарь дика ремонт яь бокъонца болх дIаболабе мара ца безаш дIаоттайир. ХIара машина тIа болх бергбола механизатор хьожавир, актах техника дIа а енна.

Ялаташ массайолча участке цхьатарра кхачац. Цу гIулакха а уйла йир оаха. Массайолча отделеней кхашка комиссеш хилар ялаташ хьалхагIа мичахьара кхач хьожаш. Цу гIулакхо тхона новкъостал дир кIаи мукхи чуэца ха хьатIакхачалехьа техника хьалхагIа маллагIча кхашка яхийта еза ха. Цул тIехьагIа балха план оттайир, балхаш йистедаха деза ханаш тIа а йолаш.

Иштта оаха кийчо ешшехь а 1950 гектара тIара мукх кхаьчар, комиссеша гучадаьккхача бесса совхоза цхьоалагIча отделене хьалхагIа а кхачаш. Цига дIаяхийтар оаха хьалххе а кийчъяь хинна 11 лафет йоаца жатка, 13 самоходни а тIехьаювза а комбайнаш, ча гулду техника, автомашинаш.

Хьалхарча июне дIадоладир оаха балхаш. Эггара хьалха кхай тIа яьлар жаткаш. Сиха а дика а бора цар болх. Цхьа-шиди даьлча царна тIехьайолаелар комбайнаш, ча гулду волокушаш, стогометателаш, цIенъяь участкаш бийсанарча сменах аха йолаелар ДТ-54 яха низ бола трактораш.

Ха дIа мел йода гучадувлар тхона, комплексни хьисапе деча балхаша совхоза боккха пайда лулга. Цкъа-дале, ерригa техника, механизатораш цхьан метте болх беш хилча дуккха аттагIа да царна эшар Iалашде, хий, доагор хьатIа да, балха тIахьажа, кхоачамбоацараш сихагIа дIадаха; шозалагIадале, цхьан болх беш хилча дикагIа социалистически ях ярж механизатораштa юкъе, балха овсарле лакхлу.

Иштта цхьана болх барах графика тIа оаха оттаьча ханал хьалха берригa совхозера мукх хьакха баьлар механизатораш.

Дахача шера чуийцаь ялат а ца лоархIаш цар хьакхача гектарашка хьежжа телар оаха комбайнерашта алапий. Из система дика йоацилга гучадаьлар тхона тIехьагIа. СихагIа гектараш Iоае гIерташ хулар дукхагIа бола комбайнераш. Дукха ялат алийсар комбайна тIехьа, довра. Укх шера хIара цар дIаеннача центерах тел оаха царна мах. Гуш да цар дикагIа а сихагIа а болх белга, канаш Iоца легаде гIерталга. Цу гIулакхо пайда лу совхоза а механизатораштa а. ХIара центнер ялатах юкъера лаьрхIача 5 кепиг эц комбайнеро. Дийнахьа комбайнеро 8—10 сом доаккх. Цул совгIа, хьалхарча 10 дийнахьа цу ахчан IотIакхет кхы а 30 процент. Иштта оттадаьд оаха уж маьхаш юххьанца уж балхаш халагIа доландаь. Цул совгIа хьувкъам лохагIа болча кхашка боахкачарна хIара центнерах ялх кепиг лу. Вешта аьлча, болхлой къахьегамцара безам лакхлургболчча тайпара вIаштIехьдаьккхад оаха алапий телалга.

Лоаццача хана 600 гектар гаргга мукх аьрда баьннаб механизатораш. Паччахьалкхенна 500 тонн планал совгIа а болаш дIабеннаб мукх. ХIама ца эшшаш 2500 тонн тхоай боахаме а бутаргба. ХIанз совхоза складашка дIаувз оаха. из. Доаханна дика доакъар хургда цох.

Иштта паччахьалкхен задани сиха кхоачашъе вIаштIехьадаьлар тха, оаха комбайна тIара боаггIашехьа а заготпункте из дIаувзарах. Из болх укх тайпара вIаштIехьбаьккхаб оаха: машина чу масса тонн йода хов хIара комбайнера. Кхаь экземплярах квитанци язду цо. ЦаI шийга дут, шоллагIдар заготпункте дус, кхоалагIдар совхоза бухгалтере дода. Заготпункто ше ялат дIа мел ийцаьд, аьнна тIа а долаш квитанци хьалу шоферага комбайнера дIале, аьле. Сарралца Iайнача квитанцешка хьежача ше мел ахча даьккхад, ялат дIа мел деннад хов механизатора. Цу гIулакха а учетчик эшаш вац. Комбайнера ше бу из болх.

Цхьаькха а да групповой методах лаьца ала дезаш. ХьалхагIа хIара комбайн шийн къаьсттача участка тIа мара болх бе йиш йолаш яцар. Нагахь санна комбайн еха, я цхьа хатар хилча хьакха улла ялат боагача маьлха кIалха докъалора. Фийгаш Iолегар. ХIанз цхьан участка тIа болх бе йиш я шинкхаь комбайна.

ХIанз кIа хьакха доладеннад тхо. Из а мукх санна къаьсткъаьста чуэц. Оаха юстар яьккхай ялаташ комбайнаца хьокхаше а оардаш йола метод.

Комбайнашта тIеххьа вIашка тох оаха ча а. Фу пайда лу тхона цу балхо?

ХIаьтта хьакха ча, къаьстта мукхадар, аьлал эсалагIа доацаш дика доакъар да. КIезига ловсар а дахийте духхьал ше долчча кхай тIа аргIаш ду оаха цох, оахама новкъа хургдоацача моттигашка. ХIанззехь 900 тонн совгIа цу тайпара доакъар Iалашдаьд совхозо. Техникаца ду уж балхаш а. Ший къаьстта бригадаш я цу балха вIашагIтеха. Сиха мукъадоах цар кхаш лаьтта оахаш боахкача трактористашта.

ЧIоагIа лоархIам бу совхоза къахьегамхоша ший ханнахьа зябь аьха яккхара а. ХIара бус юкъера лаьрхIача 7—8 трактор хул семилетка пхелагIча шера бIаьстан кийчо еш. Мукъа йола трактораш дийнахьа а хул уж балхаш деш. ХIанззехьа а 200 гектар хиллал оахам Iийнад. Гуйран шелал хьатIаотталехь хIама ца эшшаш дерригa лаьтташ зяба аха аьнна чIоагIо яьй оаха. Цул совгIа, цхьаши-ди даьлча доакъара хьажкIаш дIае долалургда тхо. Цар дIалоацарга 500 гектар лаьтта, борц дIабуврга 300 гектара тIа, (дика хьувкъ из тха совхозе).

Цхьан шера шозза ялат хьувкъийта мегаргдолаш ма дий Кавказа хьаьна лаьтташ.

В. ЧАБАЛИН,
«Гудермесский» совхоза керттера агроном.

☆ ☆

Сихеи доа ца деши

Ка бола ялат чуэцилга дика дIадоладаьд «Гвардейский» совхоза йиълагIча отделенерча къахьегамхоша. Ши эзари ах эзари гектар совгIа ялат да цар чуэца дезар. Хьакхари ардари къаьста а долаш 500 гектара тIара мукх хьекхаб, 300 гектара тIара мукх касараш хьал а эцаш аьрдаб. Юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 18 центнер мукх боал.

Гудермесций кхайкарал чIоагIа раьза хинна хьал а лаьца, шоайла яхье а баьнна доккхий толамаш доах отделене механизаторашеи полеводашеи. План 20 гектар йолча метте, денна 30 а кхы дукхагIа а гектар мукх хьокх лафетни жатка машиниста Закриев Зайнде.

ТIехдаьнна дика балхаш ду касараш хьал а эцаш оардаш волча комбайнера Эдильсултанов Вахас. Соахка а «Гвардейский» совхозе эггара дукхагIа ялат хьекхача Вахас укх шера дош деннад ший комбайнаца 7 эзар центнерал кIезигагIа доацаш мукхи кIаи арда. Цо ший дош кхоачашдергда ала йиш я. ХIара денна 23—24 гектара тIара ялат оард цо. Лоадама хIама ца эшшаш нормал шозза дукхагIа хул из.

Балха нормаш хадданза тIехкхоачаш а еш, дика къахьег укх деношка комбайнера Саламбаев Хас-Махьмада а.

Нохч-ГIалгIай республикерча берригача юрта боахама къахьегамхошка гудермесцаша даь кхайкарал дийца а дийца, отделенерча къахьегамхоша декхар тIаийцад дерригa ка бола ялат 10 дийнахьа чуийца йистедакхха.

И. ПЕТРУХИН.

ЦХЬАН КОМПЛЕКСАХ

Чуэцаргда ялат, кийчдергда кхаш, шозлагIа дIаювргья хьажкIаш

«Гудермесский» совхоза къахьегамхоша Нохч-ГIалгIай АССР берригача механизаторашка, полеводашка, колхозийи совхозийи специалисташка, юрта боахамерча берригача къахьегамхошка даь кхайкарал

Хьамсара новкъостий!

Эггара бехктокхамегIара ха—ялаташ чуэца ха хьаэттай вай республикерча ялаташ леладеча къахьегамхошта. Къаьстта ший тайпара кIинмарс ба укх шерарбар — вай мехка коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа тIанийца парте XXII съезд хинначул тIехьагIа, шортта кхача хилийтар духьа советски наха лоаттабеча къовсаме хаьдда де деза гIулакхаш кийчдаь КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа эггара хьалхара кIин-марс ба из.

Эргадаьккха тоадаьд юрта боахама доал делга, дIадоахаш латт травопольщина юхедисараш, лакхдаьд хьайбашкара йоалача продукце дIаэцареи дIаялареи маьхаш. Доаккхаш дола ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ сихха алсамъяхара долла хIама да а даьд деш а я Коммунистически партии Советски правительствои. Цо вайна, юрта боахамерча болхлошта, боккха бехктокхам тIабожабу воай къахьегама, эггара хьалха, 1962-ча шера ялаташ чуэцара даькъе.

Цудухьа къаьстта дика кийчбелар тха совхозера къахьегамхой ка бола ялат чуэцара, из болх геттара дика чакхбаккха лаьрхIар цар. 2.700 гектар совгIа долча лаьттан тIара гурахьа дийна ялат, горохаш, бобаш чуэца езаш да тхо.

ОАХА СОЦАМ БАЬБ КА БОЛА ЯЛАТАШ ХЬОКХИЛГА, КАСАРАШ ХЬАЛЪЭЦИЛГЕИ ОАРДИЛГЕИ, ЧА ГУЛДЕЛГА, КХАШ КИИЧДЕЛГЕИ ШОЗЛАГIА КУЛЬТУРАШ ДIАЮВЛГЕИ, ЗЯБЬ ОАХИЛГА ЦХЬАН КОМПЛЕКСАХ, СИХЕИ ГЕТТАРА ДИКЕИ ЧАКХДАККХА.

Баьча лоархIамо хьахьекхад, нагахьа санна йолаш йолча ялат чуэцача а кхыча а техникага бизза болх байте, из декхар кхоачашде тха низ кхоачаргболга. Совхоз цу гIулакха кийчо яь я. Массе а трактора тIа шин сменах болх бергболаш механизатораш ба. Ка бола ялат чуэца долалуча хана бокъонца кийча яр ерригa техника, таразаш, ялат цIенду машинаш, ялат дотта средстваш, ялат чутосса моттигаш.

Оаха тхоай торонаш лаьрхIай, хIаьта ялат чуэцилга геттара дика чакхдаккхара йолча социалистически яхьа юкъе а долхаш, ер декхараш тхоашта тIа а эц оаха:

гурахьа дIадийна 2.700 гектар совгIа долча лаьттан тIара дерригa ялат—мукхи кIан—7—8 дийнахьа хьекха касарах Iодилла, 8—10 дийнахьа касараш арда; 8—10 дийнахьа бокъонца ялат чуийца даккха; Iоджа ялат цIена чуэцара къаьстта дукхагIа терко е;

ялат чуэцара балхаш лелача ханнехьа а, хахал хьалха ялат кийчдара план кхоачашъе, дIадувргдолча фунен страховии фондаш ший ханнахьа дIаоттае, эшшаш йола кхачан а кхыйола а фондащ хьае;

хIа аьнна касараш арда долалушшехьа а хIара бригаде Iалаьмате сиха хьагул а деш ча вIаштатохилга, ялаташ чуийца даьначул тIехьагIа 10 денал тIехьа ца доалаш уж балхаш йистедаргдолаш, шозлагIа хьажкIаш дIаера лаьтташ кийчделга дIадоладе;

мукъадаьннача лаьтта, планах лаьрхIа хиннача 800 гектара меттел, 1.500 гектар хьажкIаш шозлагIа дIае, юхедиса ардаш ах пара аха;

жаткашкеи комбайнашкеи групповни хьисапе болх байта, ялат чуэцача агрегатий балха овсарле геттара лакха хилийта.

Уж декхараш кхоачашдара болх укх тайпара вIаштIехьбоаккхаргба: чархаш тIарча тракторех цхьадола дакъа хьажкIаштеи шекара свекланеи гIулакх деш хургда, юхейисача ерриганешка дийнахь-бус 20 сахьата ялаташ чуэцача балхаш дайтаргда. Цунах торо хургья хьатIа а озаш, блочни хьисапе ча вIаштатохара балхаш де хIара бригаде шишша трактор мукъаяккха. АргIаш деш болча наха а иштта шин сменах бергба болх.

Дийнахьа комбайнащца балхаш деши бийсана лаьтта оахаши хургья гусенични трактораш.

Хиш дехкача лаьтташ тIа шозлагIа хIамаш дIайийнача участкашка хий а дехкаргда лаьтта цамца а доахаргда.

Чуэцаш дола керда ялат, вIалла хьатташка а ца кхухьаш, комбайнашкара доаггIашехьа а паччахьалкхен амбарашка дIаухнийтаргда.

ХIара денна ергья социалистически яхьа итогаш, хIаьта ялат чуэцача хьалхле яьккхарашта карара кара луш йола цIе байракхилгаш а ахчан премеш а тергья.

ЯЛАТАШ КОМПЛЕКСНИ ЧУЭЦАР — ЦIЕНХАШТТА ЭКЗАМЕН Я СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КХАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА. ХIАРА БОАХАМЕ ИЗ БОЛХ ДИКАГIА ЧАКХМЕ БОАЛ ИИЗАГIА ХУРГЬЯ ДАЬХЕН АМБАРАШ.

Цу хьисапаца ялат чуэцар дуккха а пайданагIа хилар шоай опытах гучадаьннад тха совхоза болхлоштеи специалишташтеи. ДIадахача шера ка бола ялаташ чуэццашехьа а дIайийна хьажкIаш дуккхача участкашка бокъонца кхаьчар. Вай республике моллагIча боахамга а йиш я из де.

Оахош дер дара тIахьех оаха Нохч-ГIалгIайчен ерригача колхозашкареи совхозашкареи къахьегамхой—ка бола ялаташ геттара дика чуэцара, хьагул а деш блочни хьисапе чах аргIаш дарца, дуккхача лаьтташ тIа шозлагIа культураш дIаерца, юххьанца зябь ахарца цхьан комплексах из боккхача лоархIамера болх чакхбаккхара йолча социалистически яхьа юкъе бахара.

ДУКХАГIА ХУЛИЙТАРГЬЯ ВАЙ ВОАИЦИГА ШЕРА ШОЗЗА ХЬУВКЪАМ ЛУШ ЙОЛА ГЕКТАРАШ, ДУКХАГIА ХУЛИЙТАРГДА ВАЙ ЯЛАТ, ЮКЪАРЧА ХЬАЙБАШТА ГIОЖЕИ МОШЕИ ДОАКЪАР! БИЗЗА ДИКА ПАЙДА ЭЦАРГБА ВАЙ КАВКАЗСКИ КАМАЬРШАЧА ЛАЬТТА ХIАРА ГЕКТАРАХ, СИХДЕРГДА ВАЙ ВОАЙ МЕХКА КОММУНИЗМА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ БАЗА ХЬАЛЪЕЛГА.

Бригадашка хиннача совхоза къахьегамхой собранешка дийца а дийца тIаийцад декхараш.

ДукхагӀа дулх, шура, тха

Вай республикерчу колхозашен совхозашен къаьстта дукха жаи доахани дахийтад укх бӀаьсти лоамашкарча дагӀенашка. Гонга гӀолла йоагӀаш башха-дика фо–цу дерриганецча кастта тоадолийт хьайбаш.

Кхо-диъ шу хьалха бӀаь совгӀа устагӀеи 16 бетта етти мара бацар Первомайски района Орджоникидзе цӀерахча колхоза. ХӀанз—цаӀи ахи эзар устагӀа. 160 бетта етт, дерригаш а дӀалаьрхӀача 450 бежан да цун.

Алхха Мужеча хинна Ӏац Орджоникидзе цӀерахча колхоза боахам. Колхоза дукхагӀа долажан доахани лоаман дагӀенашка кхоабаш да. Лоам хьалхьеш латт ши бӀаь бежана лаьрхӀа база.

Доахан кхабара башха-дика моттиг я из база хьалъер. Юхе гӀолла доагӀаш хий да, мичча хана а доахан доакъарийца Ӏадашце йиш хургӀолаш. хьахьалкха шортта цоваш я.

Кхы а лакхагӀча дагӀенашка доажаду колхоза жа.

Укх шера дукхагӀа дола жа Ӏай а лоам дита соцадаь колхозо. Царна лаьрхӀа дика базаш хьалъяь. Тахан-кхоана мангалхой а боалабеш хьахкочаргва жа ферма заведующи Оздоев Асхьаб.

— Шортта йол хьокхаргыь цар. Жа лоам кхоабаш хилча дулхага шийга дӀабода мах пхезза кӀезигагӀа хургба, — йоах кӀоанача жа Ӏуно Хазбиев Исраила, — цудухьа аз сай Ӏул а Ӏа даккха лоам соцаде лаьрхӀад.

Иштта Ӏа даккха лоам соцадеш да колхоза кхо бӀаь бежан кхы а.

ДӀадахача шера районе эггара кӀезигагӀа бар Орджоникидзе цӀерахча колхозе дулхага шийга дӀабода мах. УстагӀан дулха килограммага 1 соми 10 кепиги бежан дулха килограммага 79 кепиги бар из. Укх шера из мах кхы а кӀезигагӀа хилийта лерхӀ колхоза хьайбаш леладераша.

Шоай беррига низ оарцагӀа а баьккха, лоамашкарча йӀаьхийча дагӀенех махулла дикагӀа пайда а эцаш, дукха езача Даьхенна дукхагӀа дулх, шура, даьтта, тха далара къахьегаш ба Орджоникидзе цӀерахча колхоза хьайбаш леладераш.

О. БУЗУРТАНОВ.

Сурта тӀа: колхоза вокхагӀа вола жа Ӏу Оздоев Махьмад.
Д. Василийко сурт.

Пайда эца лоаман дагӀенех

Юртбоахама производство лакхъяра, къаьстта а хьайбашкара йоала продукци алсамъяккхара керда торонаш лехаш а царех пайда эцаш а ба Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозера къахьегамхой.

Хьайбашкара йоала продукци алсамъяккхара шерагара шерага дикагӀа пайда эцаха лоамашкарча дагӀенех. Укх шера лоамашкарча дагӀенашка доажадеш 2.400 совгӀа бежан да совхоза.

Лоамашкарча дагӀенашка хьайбаш доажадар мел пайдане гӀулакх да геттара дика хьаькхаш цу хьайбашкарча хӀанзарча хьало. Шортта буц йолча цу дагӀенашка дажа хьайбаш сихха тоалу. Дийнахь-бус юкъера лаьрхӀача хӀара бежанна 800—900 грамм а кхы дукхагӀа а дулх тӀаккхет, хӀаьта дулха центнерага шийга дӀабода мах дуккха кӀезигагӀа а хул.

Лоамашкарча дагӀенашка доахан доажадела дика вӀаштӀехьдаккхар бахьан долаш Исаевеи Тушаевеи Ӏулашка дулха центнерага шийга дӀабода мах планах лаьрхӀар 60 сом хиннача метте 38 сомага кхоачаш лохбелар 1961-чу шера. ХӀаьта укх шера из мах кхы а чухнахьа баккхара а, хӀара хьайбанна дийнахь-бус тӀаккхета дулх совдаккхара а тӀагӀертта къовсам лоаттабеш а ба уж.

ХӀанз тха совхозерча хьайбаш леладераша шоаш хьалхашка оттадаь лоархӀамера декхар да бӀарчча шерагара шера хьайбаш пайдане лоамашкарча дагӀенашка хьайбаш доажадела вӀаштӀехьдаккхар. 1960—1962-чей шерашкахь тха совхоза 500 хьайба Ӏа доаккхаш лоамашка хилара хьахьекхад бӀарччача шера хьайбаш цига кхаба торо йолга. Укх шера 1550 хьайба лоам кхаба лаьрхӀад оаха. Цудухьа 800 бежана лаьрхӀа помещени цига кхачане а хьалъе йолаене хӀанззе совхоз. ХӀаьта Ӏа хьоттададехьа 1550 бежанна кхоачам хиллал божалаш хьалъергья цига.

ТӀехьа тӀайоагӀача хана 6 беттал тӀех мел даьнна деррига кагий хьайбаш лоам кхаба лерхӀ совхозо. Цунах тхога торо хургья кагийча хьайбашта гӀулакх дара специализаци е, совхоза отделенешка доакъар кходе, хьайбанна дулх тӀаккхетийтарга дӀабода мах лохбе.

Лоамашкарча дагӀенашка хӀанз буллаш латтача наькъо йиш хулийтаргья, цига хьайбаш доажадарал совнагӀа, лоамашка хьокха а хьокхаш, совхоза отделенешка йол Ӏохкахьа а, ахкан хана, кагий доахан кхаьба ца Ӏеш, деттаеш дола доахан а лоамашка кхаба.

Лоамашкарча хьалех йол хьакхара балхашта механизацийга бокха лоархӀам болаш гӀулакх да. Совхоза лоамашкарча цонашка йол хьокха машинаш, йольхингаш, тракторгаш лелаш цу. ХӀанз. Лоамашка йол хьокхарьйолча агрегатташ тохкам беш я хӀанз хьайбаш боахама гӀулакхаш Ӏомадеш йола Грузински институт. Уж тайпа машинаш эца а уж Грознерча предприятешка хьаелга вӀаштӀехьдаккха а деза вай республике.

Б. ЯКАЕВ,
Урус-Мартана района «Горец» совхоза керттера зоотехник.

Дийнахь бус... цхьа гектар

Чуэца дезаш 5,5 эзар гектар совгӀа ба бола ялат да «Надтеречный» совхоза, цунца ши эзар совгӀа гектар мукх а болаш. 10-чу июне мукх хьалха болабеннад. Юххье денз дикка толамаш доах хьалха латтача механизаторашка. Хьакха а хьакхе 30 гектара тӀара мукх касарех Ӏобулл цхьоалагӀча отделенерча жатка машиниста М. Шатуева, хӀаьта шоллагӀча отделенерча Музыкаев Увайса — 30—35 гектара тӀара. Касараш хал а эцаш оардилга геттара дика леладу шоллагӀча отделенерча комбайнера Джанхотов Ӏаьлас. ЦӀаккха ца соцаш, цӀена, ча пархкаш нийсача мугӀарех Ӏодехкаш бу цо болх.

Цхьабакъда, совхоза механизатораш берригаш-м бац ялат чуэцара балхаш иштта дика деш. Кхашка хоалу керттера кхоачамбоацараш иштта да: жаткашен комбайнашен дийнахь а бус а болх белга вӀаштӀехьдаьккхадац, болх ца беш машинаш йоах моттигаш дукха я, ялат дукха доаду.

Ка бола ялат чуэцара болх къаьстта во лел кхоалагӀча отделене 5-чеи 6-чеи бригадашка. Укхаза вӀалла а кийчо яьяц йоачаша Ӏодужадаь ялат чуэцара. Иштта дукха ялат уллийсаш бӀеха болх баь тӀкаьх гектар хиллал йолча участке. Из дӀайилла ялат жаткаца а йол хьокхача машинаца а цӀендаь хьахьокхилга дардадохаш цаг вац. Хьекха касарех Ӏобилла мукх а бӀеха оард. Кегадь Ӏохкийсача ча паркхашца дукха да цӀендаь финаш хьа ца доахаш а е вӀалла ца сардаш а канаш.

Техникага лерттӀа болх байтара даькхе дукха кхоачамбоацараш да цу отделенерча 6-ча бригаде а. Иокхкий йоацача участкашка вӀалла бахьан а доацаш кхайна пхоргӀа лоацига касараш Ӏодехк наькаша, цу зӀамигача чӀегилгаш тӀа гобахка безаш хул комбайнаш. Комбайнаш къахьегама овсарле лохъю цу гӀулакхо. Цар балха овсарделе иштта лохъю бункерашкара ялат комбайн йоддашехьа а шоллагӀа хьажкӀаш лерттӀа вӀаштӀехь ца даккхаре а.

Кхашка ча токхораш латт. Кхашкара ча дӀа а даькка, шоллагӀа хьажкӀаш дӀаера из лаьтта кийчдеш дац, иштта 1200 гектар хьажкӀаш дӀаезаш совхоз йоллашехьа а. Совхоза керттера агроном нов. Булдыгин цу деша вӀалла сагота а вац.

Ялат чуэцара балхашта техника кийчъелга а во вӀаштӀехьдаькхад. Масала, кхоалагӀча отделене пхелагӀча бригаде 14-ча июне болх цу беш лаьттар 4 комбайн. ДӀатӀадахар тхо Азиев Зайнде агрегатана.

— ХӀана латт шо? — хаьттар оаха.

— Ӏуьрра кхыча участкера 6 гектара тӀара мукх арда аьрдаь хьадахкад тхо, — йоах цу агрегатацарча тракториста И. Даниличенко, — хӀаьта укхазара участок хьакхоачатергья хьежаш тхо латта кхо сахьат совгӀа ха я.

Иштта из бахьан долаш болх ца беш лаьттар Азиев Эме комбайн а. ХӀаьта вок шинь болх ца беш латтара бахьанаш ераш да: цхьане гата дехадар, шоллагӀчун оаса хьадаяр. Иштта лоадам боацача бахьанех болх цабеш сецара болх кӀезига хьаӀов: диъ дийнахьа Э. Азиева агрегата 32 гектара тӀара, Х. Мекиева агрегата 31 гектара тӀарен мара ялат аьрдадац.

13-ча июне 14 комбайнах делкъелца болх беш хилла 4 комбайн мара яцар, делкъел тӀехьагӀа — 10. Цу дийнахьа планах 12 гектар ялат арда дезача Альмурзаева агрегата деррига а цхьан гектара тӀара ялат мара ардадар, хӀаьта Асланханова агрегато — 3 гектар.

Комбайнашкара ялат дӀаузаш йолча автомашинаша цхьаккха деш хӀама а доацаш дукха ха йоаю. Комбайнаша ялат ардарта хьенаш латтад 8—10 сахьаташ доах шоферашта С. Даурбекова, В. Сасина, иштта кхычар а. Шофераш чоагӀа раьза бац цу гӀулакхах.

Совхоза кулгалхошта ховлий уж хӀамаш? Дика хов. Цхьабакъда, уж кхоачамбоацараш дӀадахара деш хӀама-м дац цар. Уж санна «лоадам боаца» хӀамаш вӀалла дувца дезаш а лаьрхӀа цар совхоза директора нов. Ветошкина. — Совхоза болх-м дика лел, — йоах цо, — 1300 тонн мукх пачхалкхенна дӀаденнаб совхозо. Из болх баьр шоллагӀен шоллагӀен отделенеш я, нов. Ветошкин, кхоалагӀа отделени хӀана йисай села тӀехьа?

Во вӀаштӀехьдаьккхад кхоалагӀча отделене кхашкара къахьегамхошта баа дика кхача хилийтара гӀулакх а. Цу балха тӀа хьожавь повар из гӀулакх ца довзаш ва. Кхача во кийчбу.

Отделене комбайнерашта жаткай машинисташтен юкъе социалистически ехь йоаржаелга тесса дитад совхоза партбюро секретара нов. Султанова а профсоюзни организаце а. Отделене бӀаргагуш «Къахьегама листокаш» яц, дикагӀбарий опыт массанена дӀайовзийтац, отделене механизаторашта юкъе кӀезига бу политически - кхетама болх.

Ка бола ялат чуэца доладенна дукха ха яц. Дика тохадойла дагна дисар хӀанз а хьачаьде йиш я. Сихен доа ца деш кхы а лаьттача кхоачамбоацараш болх тоабе декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш а совхоза дирекци а.

М. АЗИЕВ,
(тха собкор).

Ялаташ чуэцара—партийни теркам

Семилетка диъалагӀа шу къахьегама толамех дизза да. ЧӀоагӀа хьийкъад укх шера ялаташ. Цхьаккха фийг ца бойташ шийн ханнахьа уж чуэцилга — ялат леладерий, механизаторий, агрономий, колхозий правлененей хинна ца Ӏеш, первични партийни организацей а керттера декхар да. Ялаташ цӀендаь чуэцара а, уж пачхалкхенга шийн ханнахьа дохкара а керте латта беза коммунисташ. Шелковской района коммунисташ из дика кхетадеш ба. Ялат чуэцара кийчлуш дукха балхаш дьд цар. Механизаторащен шоферащен совещани яьй, хӀаьта социалистически декхараш тӀаийцад комбайнераша, жаткай машинисташа, трактористаша.

Ялаташ леладераш юкъерча массаво-политически балха а йоккха уйла тӀайохийт коммунисташа. Собранешка ялат чуэцача хана де дезача массово-политически балхий план увттаю. Комбайнераш, жаткай машинисташ, шоферашь хьокхама Доска тӀеи къахьегама листокаш тӀеи бахар, цар социалистически ехьий хӀара денна йолча итогий лоархӀам белга белгалдаьккхад цу плана тӀа. Ахчан совгӀаташца, карара-кара телча ЦӀе байракхилгашца, иштта хьалхе лелаерашта хетадь молнеш арахецара механизатораш белгалбахара гӀулакх а вӀашагӀделлад. Кхашка керда газеташ кхаьхара, механизаторашта беседаш яра, цара эшар а дезар а хара, кхоачамбоацараш дӀадахара, дикагӀа болча жаткай машинистий комбайнерийн балха опыт йоаржаяра, ялат чуэцача хӀара агрегата тӀа чӀоагӀбаь агитаторашь-организатораш. Агитатораш хьатташка ухаргбола, кинофильмаш хьохаргдола гӀулакх вӀаштӀехьдаьккхад.

Шоай дош гӀулакхаца кхоачашдеш ба дукхагӀа бола партийни организацей секретараш. Масала, «Червленский», «Октября 12 шу» яхача колхозашкарча комбайнерашта жаткай машинисташтен юкъе йоаржаяй йоккха пайда луш йола ехь. Ялаташ хьакхар а ардар а къаьст-къаьста долаш чуэцилга чӀоагӀ а даь шоай болх дӀаболабьча «Октября 12 шу» яхача юртбоахама артела механизаторашка - коммунисташа дика гӀулакх каралацад. Целинникаша санна жаткаша бу болх бергболаш кхоъ комбайн тоаярца мукх хьокхилга шозза сихдадь цар. ХӀанз яхкхе а комбайн дӀаьхьа бола ялаташ хьалъуаш а оардаш а я.

СихагӀа ялат чуэцара йоаржаячьа социалистически ехье хьалха латт комбайнер-коммунист И. Скринник. РСМ-8 яхача комбайнаца норма 12 гектар мара йоацача дийнахьа 36 гектара тӀара ялат хьалъеш цо. Дийнахь 26—30 гектар мукх оард новкъосташа Кочеткови Аверьяновен. Жаткай машинисташта юкъе хьалхе лелаеча В. Подилинаи. И. Скринникак карарагӀа тела ЦӀе байракхилг кхачан совгӀати деннад.

Дика дӀадолададь ялат чуэцилга Ленина цӀерахчен «Коминтерн» яхачен колхозашка, иштта кхычахьа. Бакъда, ялаташ хьакха доладаьча хьалхарча деношка гучадаьлар цхьайолча колхозий партийни организацей секретарашен парткомашен массово-политически балха юкъе доккхий кхоачамбоацараш нийсдалийтар. Ялаташ чуэцара гӀулакх дийцад «Октября 40 шу» яхача колхозе партийни собрание. Ялаташ чуэцара планага хьежар, агрегаташкара агитатораш чӀоагӀбир. ХӀаьта, бокъонца хьажа а хьежа долаш дола кхоачамбоацараш дӀадахара декхарийла бир цар тракторни бригада бригадир волла партбюро секретара заместитель нов. Чинаркин колхоза председатель нов. Крылови. Массадолча хӀаманга хьежа а лоархӀам баь а хиларца ялаташ ханнахьа хьакха долалургда, аьнна тешам беннабар нов. Чинакина. ДӀатьхача из кхыча бесса хиннадар. Болх бе йолаенна сахьат далалехьа ехар нов. Нагнева комбайн, 4 жаткаха шинь мара кхай тӀа араяданаш, хӀаьта «СК-4» яхар-м аккумулятор йоацаш бар ялат тоадеш. Цхьацха кхоачамбоацараш да кхыча колхозашка а. Цудухьа партe Шелковской райкомо партогранизацей секретарий семинар яьй. Ялат чуэцаш боахача хана юкъерча массово-политически балха итогаш йир цига. Ханнахьа кийча я, хьокхама агитаце Доска хьатта хьал па техача Фрунзе цӀерахча колхоза партийни организаце секретара нов. Таранина йоагӀа критика йир семинаре. Дуккхача колхозашкара ялат чуэцара хенахьа гойтара агитацеш доацаш хана балхаш йистедахара тӀахьехаш яц. Во кийчьяь ЦӀе уголок, «Молни», «Къахьегама листокаш» хьалъеттаъ «Октября 40 шу» яхачен Фрунзе цӀерахчен колхозий хьатташка.

Масала, «Красный пахарь» яхача колхозе ялаташ хьокхилга а, хьатташа из цӀендела а толамца дӀахьош ба. Бакъда, цу балхах лаьца хьекама Доска тӀа, «Къахьегама листокаш» тӀа, «Молнеш» тӀа хьоадеш хьама дац. Уж балхаш дӀадоладеше а хӀоагӀадьдар 80 процент ка бола ялат хьакхар а ардар а къаьст-къаьста долаш чуэцилга, из гӀулакх хоачашдеш дац. «Слава труду» яхача многотиражни газето а кхоадешнац из гӀулакх. Уж кхоачамбоацараш моггӀаш ва партбюро секретарь нов. Голышев а.

Семинаре гулбабьар колхозий механикаш а. Ялаташ чуэцара деррига шоай балхаш дӀадийцар коминтерновцаша семинаре хиннача. ЧӀоагӀа уйла тӀайоадаш дар стогометелаташчарчул шозза дарегӀа хулача блочни методах уа вӀашкатохилга. Маьха чухнахьа хиларал совгӀа хьакха махьккхе а доккхий холаш а деш, вӀашкатеха из чу массех шера ца талхаш латт, хӀаьта юххьанца болаш бола чам а бовц цун. Коминтерновцаша дӀадоладаь из гӀулакх хьаллаьцар района дуккхача колхозникаша. ХӀанз дукха совгӀа даькъе мукх чуэцаш латт. ХьатӀаккхочаш латт кӀа шуэца доладу ха а.

ХӀанз ялаташ чуэцаш латтача хана политико-массови балха лаьрхӀа уйла тӀаьхитта еза колхозий партьорганизацеша. Культура болхлой, агитаторчча лекторий группаш оарцагӀаьхха еза цу бехктохкамерча балха. ТӀаккха болх а дика дӀагӀоргба, хӀаьта ханнахьа пачхалхкенна ялаташ дӀадала вӀаштӀехьа а даргда.

П. СЕХИН.

Агитбригада—кхашка

Укх деношка Шаьла районни культура ЦӀен агитбригада Нохч-ГӀалгӀай АССР культура министерства методически кабинета болхлошца цхьана Шаьла районерча совхозий кхашка хилар. Агитбригада хилар «Джалка» совхоза цхьоалагӀчен «Шалинский» совхоза 4-чеи, 5-чеи отделенешка свекловодаши хьажкӀаш лелаераши болча.

Агитбригаде дакъа лоацаш хиннараша кхашкарча къахьегамхошта тайп-тайпара программа хьийкхар. Политически темаех лаьца беседаш йир, кино хьийкхар, художественни часть оттайир.

Доккха концерт оттадир зрителашта Шаьла районни культура ЦӀен художественни самодеятельносте дакъа лоацараша. Халхара мелодеш къаьстта дика лекхар А. Тайсева а струнни оркестра а.

Боккхача безамца ладийгӀар кхашка къахьегамхоша «КПСС ЦК мартовски Пленум» яхача темах КПСС Шаьла райкома партбиблиотека заведующе нов. Пайхаевас йийшача лекцеша. Цул совгӀа кино а хьийкхар гулбеннарашта. Бригадай кхашкарча станицашка «Молния» яха пенгазеташ арахийцар.

Кхашкарча къахьегамхоша чӀоагӀа баркал а аьлар агитбригаде дакъа лоацаш хиннарашта, хӀаьта уж каст-каста ахар а дийхар.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Хьалхле кагирхошка я

Дика хьийкъаб Шелковской района Менжинске цӀерахча колхоза мукх. Лоацаца хана хьакха а хьекха касарех мукх Ӏобиллаб лафетни жаткай машинисташа В. Ивановеи П. Трегубовеи. ХӀанз «СК-3» яхача комбайнашца оардаш ба мукх. Мукх оардилга геттара дика лел комбайнер Л. Бурлаков волча комсомольско-кагирхой агрегате. План 8 гектар йолча метте, хьалхарча дийнахьа 13 гектара тӀара мукх аьрдар Бурлакова, цо дош деннад хӀара дийнахьа 15—16 гектара тӀара мукх арда.

Комбайнай агреташка хьажаб агитаторашь-комсомольцаш ба Михаил Санихаев, Николай Морозхин. БӀаь гектар хулача участка тӀара мукх 5—7 дийнахьа аьрда баккха дош а денна, геттара хьинаре къахьега ба Иван Кадрат комбайнер волча агрегатташкарча механизаторашна. Цар шоай дош кхоачашдергхилар хьахьокх кӀонача механизаторашта хьегача къна.

Ка бола ялат чуэцача балхаш тӀа хьалхле шоашка лелаю комсомольцаша кагирхошка.

Г. ТИМОХИН,
ВЛКСМ Шелковской райкома секретарь.

ЯХЬЕ ЯЬННАЧА ШИН ОТДЕЛЕНЕ

БоармагӀа догӀаш дийлхад Наьсарен районе укх тӀехьарча деношка. ДӀадийна ялаташ хӀара сахьата дегӀаух. ТӀехьадаьцаш оасар а.

ДукхагӀа йолча юртаьшкара къахьегамхой шоай махулла сихагӀа ялаташ оасара чӀалхардаха тӀегӀерташ къахьегаш болх. Масала, «Октября 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделене кхашка хиннача ховргда мел доккхал ду кхаш леладераша шоай хургболча хьувкьенах. Дукха ха я цига 1070 гектар хьалха хьажкӀаш кхай тӀа макхаш даьха а баьнна культивации е болабенна. Из болх укх деношка чахкбаккха лаьрхӀад отделене механизатораша.

Къаьстта хьокхаме болх бу механизированни звенешта кулгалдеча Бекмурзиева Махьмада, Кодзоев Хожа-Ахьмада, Гаракоев Муса-Хьажас. Заданех 13 гектара тӀа хӀара а ца еза сменах 18—19 гектар участка тӀа культиваци ю цар. Шоай шишна бӀаь гектар хулача участок тӀа хьажкӀаш болх вӀаштӀехь а баьккха кхыча звенешта новкъостал де лаьрхӀад цу кагийча наха.

ТӀаккха кулг-кара балхаш десана звенеша фу ду?

Уж а я ялат дикагӀа хьулаьргдола наькъаш лехаш. МугӀарех дӀайийнача хьажкӀашта доагӀача тайпара оасар де вӀаштӀехьдалац культивациналаш, цу тӀа эшшача хана техника а нийслац: деррига юртбоахама болхаш вӀашагӀеттa ха я ер, хӀаьта массаньхьа машинаш а эш. Из дика хов Наьсар-Кертерча наха.

МугӀарерча звеноща 15—16 саг ва. КӀезиг-дукха техника новкъостал дича ялаташ оасара кӀал ца дахийттала низ ба из, нагахьа санна массане а цхьатарра бартаца болх хьабойя. Мишта вӀаштӀехьдоаккхаргда из гӀулакх? Дахача шера звенецарча цхьабараша дика болх бора, шоллагӀбараш дукхагӀа йолча хьажкӀаш кхай тӀа бӀаргаш бӀагӀар, доагӀача тайпара шоай хьинар а низ а дӀалацар юкъарча къахьегама. Бакъда, алапий цхьатарра ийдора.

Укх шера кхыча тайпара болх бе лаьрхӀар Наьсар-Кертерча мугӀарерча звенеша. Отделене кулгалхошца дага а баьнна кхаьа звеноца болх беш вола саг къаьста шийн балха участкех оахкамене хургвола хӀама вӀаштӀехьдаьккхар цар. Еррига звенона чуйоагӀаш йола участок болхлошта цхьаьца - шишша гектар йоаш дӀайийнар. ГуйгӀе хьатӀаккхачалца шийн дӀамигача участка тӀарча хьажкӀашта Ӏунал де дезаш хул хӀара звеновне болхло, хӀаьта ше дӀалулча хьажкӀашка хьежжа алапи а эцаргда, цо.

ДӀадахача шера санна кхычахьара новкъостал эшаш яц Наьсар-Кертерча звенона хӀанз. Шоай хьинарца хьажкӀашта Ӏунал де вӀаштӀехьдоал цар.

Масала, Аушев Мусас кулгалдеча звеной участок оасарех цӀена я. ЦаӀ саг висадар ца болх ца воалаш. Культиваци яьчул тӀехьагӀа шоай дӀалулча цӀенаш а дена хьажкӀаш ннилх а еш, оасар де болабелар фермтайнача коллектива члена. ХӀаранена шийн участок цӀенагӀа хилар а хьалхагӀа из оасарех яккха а ловра. Къаьста чӀоагӀа хьахьегар 4 гектар хьайица Евлоев Хьамида. Бакъда хадани шозза кхоачашийора цо.

Иштта аьржар звенона юкъе социалистически ехь. Дукха ха ялалехьа оасарах цӀеньяь ялар 56 гектар.

Из яхь аьржай кхыча звенона юкъе а. Денгара денга оасарах мукхалдаьнна латт отделенера юртбоахама культурай кхаш. ХӀанззехьа а 400 совгӀа гектара тӀара ялаташ кхы вӀалла оасар ца дойя а дика хьувкъам лургболаш кийчдаьд.

Иштта болх бар бахьан долаш «Октября 40 шу» яхача совхозе дӀадийнача ялаташта Ӏунал дена хьалхара моттиг дӀалаьцад цу отделене.

Цу тайппара балхаш вӀаштӀехьдаха торонаш я Наьсар-Кертерча къахьегамхошца яхье баьннача яндархой а. Бакъда, цу торонех пайда-м эцац цар.

ДукхагӀа йола участкаш хьажкӀаш хьалтӀаьнначул тӀехьагӀа баккха беза макха ца боаккхаш ида. 300 гектара тӀа дӀайийна гидуаргаш культиваци яр бахьан долаш оасаро кхайлаьхьай.

ХӀанзалца трактораша тӀехьаовза техника тоъац тхона, яхаш, вӀашта тӀера бехкаш а доахаш баьгӀаб отделене кулгалхой. ХӀанз кхыча отделенешкара новкъостала механизатораш баьхкаб царна шоай балхаш а дитадь, цӀена макхаш деннад совхозо. Бакъда, царга а боагӀача тайпара болх хьабайтац. ДукхагӀа йолча хана кхашка сецадаь латт трактораш.

ЦхьоалагӀча трактористаша шоашта, тӀахьажа ца воалилга а ховш, сихагӀа норма кхоачашъе гӀерташ брак ю. Масала, Часыгов Пашас трактор лакхача скоростаца деза макхаш тӀехьа а дийзаь беллар бахьан долаш 9 гектар хиллал долча лаьттан тӀера хьажкӀаш тийдар, наггахьа мара ца яха.

Во латт Яндаре оасара нах арабахара гӀулакх а. КӀезигагӀа вале, дийнахь кхо бӀаь саг арабаккха йиш я цар кхашка балхаш де. Отделене управляюще н. Мальсагова йоах:

— Нах тахан а тӀехь оасара арабала раьза ба. Бакъда, уж кхашка дӀакхувла автомашинаш дац бахьан долаш дагӀа тхо.

Из дувц цо ше совхоза яздаьча докладной тӀа а. Бакъда, каьхаташ а яздеш вӀаргарах хӀама а хургдац. Юрта гаьна доацадаш дадача кхашка гӀа а дӀагӀоргба нах, из гӀулакх кулгалхоша вӀаштӀехьдоаккхе.

Цхьаккха бахьан хила йиш яц ялаташ оасара кӀалхардахара. Балха юкъеоза еза техника а целаш а. Иштта болх вӀаштӀехьа ца боаккхе шоаш укх семилетка диъалагӀа шера тӀаийцад декхараш кхоачашдулургдац яндархошка.

М. ЗАНГИЕВ.

ЗАПОРОЖСКИ ОБЛАСТЬ. Юртбоахама лаьттай хӀара 100 гектара лоархӀаш цу шера 550 центнер шура якхкар духьа къовсам лоаттабеш ба Васильевски районерча «Перемога» яхача совхозера хьайбаш леладераш.

1-гӀа июнь тӀаккхоачаш 930 килограмм яккха аьнна декхар тӀаийца хиннача метте, хӀара Ӏаттаьра яьккхай 1085 килограмм шура.

СУРТА ТӀА: «Перемога» яхача совхоза ахкарча лагерера дӀайолхьайта шура. Хьалхахьа (аьрдехьара аьттехьа) — хьалха латта доярки Шевчка Евдокия, Стенная Дарья, Коровина Ирина, Нихрукиян Александра.

А. КРАСОВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийленца накъа гIоргда вай гIишлонхой денна!

СОВНАРХОЗА № 9 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРИЙ, ТЕХНИКИЙ, ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХА КОЛЛЕКТИВА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Парте керда Программа тIанийцача КПСС XXII-ча съезда решенеша дегаш ура а оттадаь коммунизма материально - технически база хьалъяра хьинаре къахьег Советски Союза халкъаша. Цу юкъе холуш къахьег дуккха миллионаш болча гIишлонхоша а. Хьалъю электростанцеш, наха чубаха цIенош, школаш, дарбани берийн учрежденеш, дехк машиннаькъаш, газ дIауха турбаш — из сий долаш гIулакх да!

Пхе бетта план цкъан ахаззенчул совгIа кхоачаш а яь, тха управлене коллективо Черноречье яхача поселке эксплуатаце дIаденнад 2622 квадратни метр йола наха чубаха цIенош. Цо йоах гIишлонхоша пайда ца эцаш дуккха а кхоачамаш да. Уж балха юкъедахьа деза.

ГIишлонхой къахьегам сий долаш хиларал совгIа бехктокхаме а ба. ГIишлош хьалъе еза сиха, дика, дарегIа. Къахьегама толамашца Даьхе гIадийгар духьа, оаха, № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене болхлоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха массава раьза а волаш «Тагильстрой» треста гIишлонхоша дIадоладаь патриотически гIулакх хьал а лаьцa, гIишлонхой Денна сийленца накъа дахар духьа йолаьйча социалистически яхьа юкъедаха лаьрхIад.

Тхоай кхоачамийн торонийн лоархIам а баь, лакхара декхараш тIаэц оаха:

ворхI бетта план 29 июле кхоачашъе;

балхаш дикагIа вIаштIехьдахара, производствана рационализаторски предложенеши къахьегама дикагIа йола методаши юкъеяхьара, техникахи механизмехи дикагIа пайда эцара чотах дIадахача шерарчул къахьегама овсарле 19 процент лакхъе, гIишлой-монтажни балхашка дIадодар плано лаьрхIачул 0,5 процент лохде, наха чубаха цIенош хьал а даь эксплуатаце дIадалара шера йола план кхоалагIча квартале, дика лоархIаргйолаш кхоачашъе. Хьалъяь гIишлош гарантийни паспорташ а долаш дIаяла;

Грозненски химически заводе хьалъяь а яьккха эксплуатаце дIаяла: № 159 йола корпуси градирнии, 32 квартир йола цIеноши пиролиза ши пишки — июне, № 106 йола корпуси, ши градирнии, йийла подстанции — июле, цхьа градирнии — августе;

пиролиза цехий комплекс монтаж е июне дIаяла, №№ 107, 107-а, 200—201 йола корпусаш — июле, № 184 йола корпус — августе;

125 сага квалификаци лакхъе, цу даькъе шоллагIен кхоалагIен профессеш 100 сага Iомае;

каменщикийн отделочникийн комплексни бригадашта боахама расчет юкъеяхьа. Болх бе йолайолийтача объекташка хьалха латтача бригадашта аккордно-премиальни хьисапе къахьегамах мах телилга доладе;

«Горячеисточненский» яхача подшефни совхоза доахан чудоахкаде кхийн нах чубаха цIеноши хьалдара новкъостал де.

Оаха дехар ду химикашка: дерригача технически проектно-сметнии документацецеи оборудованецеи болх бе йолайолийта объекташ ханнахьа Iалашъяр;

производственни предприятей болхлошка — градиренаш хьалъеш долча гIишлой балхашта эша гулъяь аьшкабетонни арматуреи, металлоконструкцеши деталаши технологически процесса яххача ассортиментах ханнахьа тхона хьалулга Iалашдар;

механизацеи автотранспортнии контора управленега — кхоачамхиллал эшаш йола механизмаш ялари гIишлош еча моттиге раствор, бетон, кирпишк, кхыйола материалаши ший ханнахьа тIакхахьарн.

Тха коллективо догдоах, гIишлонхой Денна сийленца накъа дахара беррига гIишлонхой, монтажникаш, гIишлой индустре предприятей болхлой, механизаце, транспортни контора управленеш цхьа барт а болаш социалистически яхьа юкъегIоргхиларга, планаш тIеххкоачашъяра хьинаре къовсам лоаттабергхиларга.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ ДИЙЦА А ДИЙЦА ТIАЙИЦАД СОВНАРХОЗА № 9 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРИЙ, ТЕХНИКИЙ, ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХА ЮКЪАРЧА СОБРАНЕ.

Кхоачашъяьй диъ шера план

Йоккха къахьегама котало яьккхай Грозненски крекинг-завода коммунистически къахьегама цIи лелаеча № 5 йолча установка коллективо. Семилетка диълагIча шера план ханал дуккха хьалха — 13-ча июне кхоачашъяьй.

Уж толамаш доахаш къаьстта чIоагIа къахьийгад боккхагIа болча оператораша А. Клепова, Ю. Павловске, В. Удалова кулгалдеча бригадаша. ХIара сменах йола заданеш 15—20 процент тIеххкоачашйора цу бригадай технологаша.

Доккхий толамаш даьхад цу установка коллективо июнь бетта хьалхарча декадах а. Цу итт дийнахьа Даьхенна планал совгIа цхьа эшелон совгIа продукци еннай. Технологаша цу деношка дукха пар, электроэнерги кхояьй. Масала, пар кхобаьб 545 тонн, электроэнерги — 20 эзар киловатт-сахьат гаргга. Цул совгIа дукха щелочаши реагенташи а кхояьй.

Цу боккхача толамо кхы а хьинар айдаьд установка технологий. Шера план кхоачашъяьча дийнахьа сайрийна вахте эттача болхлоша кхы а хьинар айдаь къахьийгар.

— ЧIоагIа сий долаш гIулакх да тхога кхаьчар, — аьлар воккхагIа волча оператора Фролов Владимира, — семилетка пхелагIча шера чотах къахьега долалу тхо. Цу шера а иштта дика болх бергба оаха.

А. СЛЕСАРЕВ.

Доазол дехьара

Ядерни бомбаш лелхийтараш совцабе беза

НЬЮ-ЙОРК, 15-гIа июнь. **ТАСС-а корреспонденто Л. Пономарева** дувц:

Селхан нью-йоркски атомни энерге комисси чуйолча цIен юхе гулбелар «Кхалнах, машар котбаккха!» яхача болама викалаш. США-с лакхехьа лелхийтача атомни бомбашта духьал демонстраци йир. Демонстранташта бе йоахкар уйла йоацаш космосе ядерни бомбаш лелхийтар кхераме долга хьахьокхаш йола Iаьржа шараш. Цига вIашагIкхийтар Нью-Йорк города районашка, Лонг-Айленде, Нассо графстваш ка, Уэстчествере, Коннектикута штаташка, Нью-джерсе баха нах. Кхалнаха дIателар улицашка гIолла лелача нахага тха демонстрацеца дакъа лаца яха листовкаш. Гулбеннача наха юххе машин юха а соцайийя кабинка чура кулгаш хьаара кхувдаду шофераша. Листовкаш дIаийю. «Соцае ядерни испытанеш», «машар», «машар», «машар» — яздаьд демонстранташта бе йоахкача плакаташ тIа.

Цхьа кхалсаг корреспонденташта хьатIайоагIа. Шоаш оарцагIбаларах лаьца дувц цо:

— Тхо, ноаной, массарел а саготагIа да тхоай бераш унахцIена а цар вахар дикагIа а хилийтара. Космос машаре хила еза, йоах цо. Ядерни испытанеш ераш совца беза.

Хьай цIи хьааргдарий Iа, яхаш хетт цунга корреспонденташа. Са цIи миссис Джордон я, йоах кхалсаго, бакъда, сай адрес дIадувцаргдац аз. ТIаккха наькъа йисте дIа а этта листовкаш дIа-хьа екъа йолаелар.

Гулбеннача наха юкъера хьаара а яьнна гаьнах оагIув а теха дIаэттар цхьа ха яха кхалсаг. Дега лазар да сона, дIалела магац, йоах цо. ХIаьта а ядерни тIемо дергдолча зега диллача из хIама а дац. «Ядерни испытанеш ца гоаеш сацийта еза. Укх сахьате! Цох кхета веза шевар». КIезига са а леIа юха наха юкъе дIачуйода кхалсаг.

Из демонстраци хуллашшехь а «Кхалнах, машар котбаккха!» яхача болама кулгалхоша президентага Кеннедега телеграмма яхьийтар, сигалара ядерни тохкамаш соцадайта, аьнна. Герз дIадаккхараи из хьадараи тIахьожаш йолча агентства отказ дир цу дехара.

Цу зданена юхе из демонстраци йолалушшехь города кхыча районашка баха кхалнах а болабелар листовкаш дIа-хьа екъа. Массаволча сагага ядерни испытанешта духьалъотта, йоах цу листовкаш тIа.

КЕННЕДЕ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН, 15 июнь. (ТАСС). Селхан КIайча цIагIа президента Кеннеде аргIанара пресс-конференци хилар. Лаосски гIулакх вIаштIехьдаккхарах лаьца Н. С. Хрущевеи Дж. Кеннедеи дIа-юха яхьийтача посланешца дийзза, корреспондентех цхьанне хаьттар, Малхбузен Берлинеи Германеи проблемаш ювцаш «Лаосски формула» моллагIча тайпара а юкъейоалаярах президента фу хетал-теш, аьнна. Кеннеде жоп делар, Лаосереи Берлинереи лоаттамаш тайп-тайпара да, аьнна.

Президента яхачох, Лаоса хьакъехьа кулгаш яздаь соглашени чакхъяккхарах долча гIулакха сих ца луш хила веза. «Нагахьа санна вIаштIехьдоале а, — аьлар цо, — из Советски Союзаи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъера машарера гIулакхаш кхы а чIоагIдара гIа хьалхашкахьа баккхар да, тIаккха вайга кхыйола проблемаш ювца йиш а хургья».

Космоса тохкамбара йолча программах ше жоп луш, президента аьлар, хетаргахьа, ВIашагIкхийттача Штаташа цу хьакъехьа хьалхара моттиг лацац, аьнна.

Йоккха котало

ПАРИЖ, 14 июнь. (ТАСС). КIиранна арадувлача «Франс пувела» кепа теха араяьккхай «Испанера керда хьал» дувцаш йола Испане Коммунистически парте генеральни секретара Сантьяго Каррильо язъяь статья.

Ши бутт гарггарча хана, язду С. Каррильо, Астуре турпалерча горнякаша шоашта тIехьа Испане беррига горнякаш, Бийскайи Гипускоаи металлургически промышленноста къахьегамхой, металлургическии кIадаш дечеи промышленноста къахьегамхой а Барселона горнякаш а, хIаьта иштта испанерча 24 провинцера тайп-тайпара говзалаш йола къахьегамхой а болаш, эггара йоккхагIъяр еце а мехка болхлой болама чухь эггара йоккхагIа ярех йола забастовка яьй.

Забастовкаша дика гойт фашистски режим кIоаргта йоахкаеннеи мелеи хилар а хIаьта болхлой класса а халкъа а революционнии демократически низаш чIоаггIа дегIадахкар а.

Дувцилга яц, уж забастовкаш экономически а хIаьта цунца цхьана политически а лоархIам болаш хилар.

С. Каррильо белгалдаьккхар, къахьегамхой къовсамца машар бе безача диктатура эггара хьалха кхаьча хилар. НийсагIа аьлча, Астуре горнякаша правительство тIехьашка яла езача кхоачайир, болх дIаболабалехьа алапи лакхдара эшшача тайпара кIора мах лакхбара дола декрет ара а даккхийта. Дуккхача предприятешка дикка лакхдир алапи. Алапе зонаш дIаьхар. Массехк кIиранна къовсам лоаттабарах йоккха котало яьккхар забастовка яьраша.

Фашистски режим йохара перспектива гаргаозаш дола керда хьалаш эттад Испане.

МИЛЛИОНАЛ СОВГIА ЗАБАСТОВКА ХЬОАЯЬРАШ

РИМ, 14 июнь. (ТАСС). Къахьегама договор овлангара денз хувцилга шоаш дIадехаш хилар хьаллоацаш селхан 24 сахьата йола забастовка йолайир металлах хIамаш еча промышленноста цхьа миллион совгIа болча къахьегамхоша. Забастовка чакхъяьлар чIоаггIа кхотаенна. Цу юкъе дакъа лоацаш хилар промышленноста цу даькъа къахьегамхоех 95—96 процент, хIаьта цхьаццайолча моттигашка — дерригa а 100 процент, яхаш хоам бу «Унита» газето.

СУХАЛБЕ ШКОЛАШ ХЬАЛЪЯРА

1 ИЮНЕ ШКОЛАШ ХЬАЛЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА

СВОДКА.

«ЧЕЧИНГСТРОЙ» ТРЕСТ (управляющи нов. **Кашлинский**)

Школай цIераш	Йистеялара процент	Планах маца йистеяла еза
№ 2 йола гIишлой управлени (начальник нов. **Уцнев**)		
Лакха Науре юрта школа	72,9	
Ведана юрта »	37,5	(октябре)
Городерча Гудермесера »	62,8	(дIахо е еза)
Саясана юрта »	21,2	(шоллагIча квартале)
Шелковской станица »	37,0	(шоллагIча квартале)
№ 6 йолча жена совхоза »	28,0	(шоллагIча квартале)
Брагуны яхача юрта	20,7	(дIахо е еза)
Наурская яхача станицера интернат	20,4	(дIахо е еза)
Ведана юрта школа	11,9	(хьалхарча квартале)
Правобережни яхача юрта школа (гIодеш йола гIишлош)	47,3	(шоллагIча квартале)
Наьсарен участок (начальник нов. **Дидигов**)		
Буро-КIалхара школа	48,5	(дIахо е еза)
Наьсарера интернат	18,4	(кхоалагIча квартале)
№ 4 йола гIишлой управлени (начальник нов. **Закотин**)		
Герменчук яхача юрта школа	31,2	(августе)
Советски яхача юрта »	28,7	(августе)
Гехи яхача юрта »	58,0	(дIахо е еза)
Ачхой-Мартана юрта »	72,8	(йиълагIча квартале)
Автуры яхача юрта »	38,4	(октябре)
Урус-Мартана юрта »	36,0	(шоллагIча квартале)
Ачхой-Мартана юрта интернат	9,9	(дIахо е еза)
Урус-Мартана юрта »	17,7	(шоллагIча квартале)
Автуры яхача юрта »	12,8	(дIахо е еза)
№ 1 йола гIишлой управлени (начальник нов. **Льянов**)		
Педагогически училища дешара цIенош	59,1	(шоллагIча квартале)
Педагогически училища № 1 йола общежити	38,4	(шоллагIча квартале)
СОВНАРХОЗА ГIИШЛОЙ УПРАВЛЕНИ (начальник нов. **Сидоров**)		
«Советская Россия» яхача совхоза школа (№ 1 йола управлени, начальник нов. Осипов)	51,6	(августе)
Бутенко яхача поселка школа (№ 2 йола управлени, начальник нов. Окошкин)	59,8	(дIахо е еза)
Колхозное яхача юрта школа (№ 3 йола управлени, начальник нов. Курпелянский)	38,6	(йиълагIча квартале)
Октябрьски районера школа (№ 4 йола управлени, начальник нов. Пачулия)	80,9	(августе)
Городера МагIалбикера школа (№ 10 йола управлени, начальник нов. Сапронович)	20,4	(августе)
Интернаташка гIонна йола помещенеш:		
Ленински районе (№ 4 йола управлени, начальник нов. Пачулия)	26,9	(шоллагIча квартале)
Заводской районе (№ 8 йола управлени, начальник нов. Власов)	48,1	(шоллагIча квартале)
Городе МагIалбике (№ 10 йола управлени, начальник нов. Сапронович)	14,5	(шоллагIча квартале)
«СЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТ (управляющи нов. **Ирзилян**)		
Калиновская яхача станицера школа (№ 4 йола управлени, начальник нов. Зинченко)	65,4	(августе)

* * *

Тахан араяьккхача сводка тешал ду школаш, общежитеш, интернаташ хьалъяра планаш эсала кхоачашъеш хилара. Духхьала Бутенко яхача поселкеи, Октябрьски районеи, «Советская Россия» яхача совхозеи мара графикалла хьалха баьннабац. Масса а метте хьалха латтарашта нийсбала беза! Школаши интернаташи сихагIа, дикагIа хьалъяь а яьха оттаьча ханна эксплуатаце дIаяла еза!

ХIара денна балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю номер ялх йолча строительно-монтажни управленерча газосварщика Леначков Юреи слесара Потапов Анатолеи. Леначков Юрий коммунистически къахьегама ударник ва, хIаьта слесарь Потапов из цIи яккха къахьегаш ва.

Сурта тIа: газосварщик Леначков Юрийи слесарь Потапов Анатолийи крекинг-завода шоллагIча цеха № 10 йолча установка холодильникана электросварка еш боахк.

И. Плиева сурт.

Производствана механизации автоматизации яра къовсам лоаттабе

Хьалхарчул дуккха а дикагIа лел укх шера «Красный молот» яхача завода коллектива гIулакхаш. Бетт-бетта тIеххкоачашъю цо балха планаш. Товарни а валови а продукци арахецара пхе бетта план 106,9 процент кхоачашъяьй заводо, къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 6 процент лакхъеннай цу юкъагIа.

Уж толамаш дахара къаьстта боккха лоархIам болаш хиннад балхашта механизации автоматизации яр. Укх шера завода цехашка дукха балхаш даьд механизаци яра.

Механизации автоматизации яра даькъе заводе чакхдаьха керттера хIамаш ераш да: болата цехе болат цIендара гидрокамера оттаяр. Цу гIулакхо болх чIоагIа аттача а баьккхаб, 22,4 эзар сом пайда а лу; геттара дика электроболат дукхагIа арахеца торо а луш, пхи тонн болат лоаладу электропишк хьал а яь болх бе йолаялийтар; аьшкапхьараша кара деш хиннача халача балхашта механизаци а еш. кузнечно-прессови цехе ковочни манипулятор оттаяр, иштта кхыдараш а.

Цу цехе иштта кривошипни прессашца хьае Iомабеннаб керда деталаш. 75 тонн металли 6 эзар сом ахчеи кходе торо луш гIулакх да из. Ер шу дIадоладелча денз дерригаш а 30 рационализаторски гIулакх чакхдаьккхад заводе производствана механизации автоматизации еш.

Цу юкъагIа керда продукци арахеца а Iомаеннай завода коллектив: арахийцай «13 ГР» яха насос, «ЗЦА-400» яха ялх цементировочни агрегат, иштта кхыраш а.

Производствана механизации автоматизации яра а керда продукци арахецара а дешаш дувцаш юкъара партийни собрани хилар заводе укх деношка. КарагIдаьнна дика гIулакхаш белгал а даьха, коммунисташа иштта белгалдир цхьаццадола кхоачамбоацараш, хьахьекхар производствана кхы дIахо а механизации автоматизации яра де дезараш.

И. МАЙОРОВ.

РАДИОИ ТЕЛЕВИДЕНЕИ ПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

17-ча июне:

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.30 — ашарий антракт; 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.50 — хоамаши передачай программеи; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 — Iуйрийнара концерт; 16.00— пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.20 — «Спортивни Нохч-ГIалгIайче» — радиожурнал (эрсий меттала); 16.40 — «Къахьачох чам ца баьккхача» — радиоспектакль (гIалгIай меттала); 17.35 — советски тIемахой заявкех концерт.

УКВ:

9.15 — «Социализма мехкий музыкальни искусство»— концерт; 10.27 — «Шаьрача арен юккъе дах тхо» — радиокомпозици; 19.20 — «Взвейтесь кострами» — яхача кхаь пионерски ашарий историех передача; 19.31 — СССР-а искусства мастерий концерт.

30 САГО ЛАКХИЙР ШОАЙ ГОВЗАЛ

Массайолча юртсоветий болхлой — секретараши счетоводаши шоай балха говзал лакхъеш хилар Грозне Нохч-ГIалгIай республика Советий Министерства вIашагIтехача цхьан бетта дешача курсашка.

Дукха ха йоаццаш 30 саг уж курсаш чакхъяьха ваьннав. ХIанз царна дика йовз бухгалтерски учет, къахьегама законаш, статистически отчет... Дукха лекцеш йийшай цига цу темаех лаьца.

ТIехдика дешаш курсаш чакхъяьхар Наьсарен района Яндрерча юртсовета секретара Кодзоев Ювсапа, ТIой-Юртарча Совета счетовода Олигов Хьамзата, МагIалбика района Керда-Редантерча сельисполкома секретара Касиев Махьмуда, кхычар.

ХIанз керда группа деша йолаеннай.

К. ВИННИК,
хьехархо.

Халача балхашта механизаци а еш...

ЧIоагIа лоархIам болаш балхаш да тха кирпишкаш хьаеча цехера дараш. ХIанз районе хьалъеш латт дукха гIишлош. Царна чIоагIа эш тха новкъостал.

Кирпишкаш арахецара задани дуккха тIеххкоачашйир тха коллективо соахка. Бакъда, хала балхаш машинашца де кхоачам ца хилар бахьан долаш арахецача продукце мах лакха бар. Кулг-кара дора оаха цхьадола балхаш. ГIуми топпари бахьаща дIачутесса безар раствора мешалка чу. Атта дацар гIум цацашца ловса а. Тхоай заводера сезонни болх сецача оаха уйла йир цу деша.

Завода дирекце гIуми топпари хьатIакхахьа «Лебедка» яха транспортер ийцар тха цеха. Из дукха ха ялалехьа чIоагI а яь, дIаоттайир оаха. Цул тIехьагIа гIум ловса «Грохот» яха машин ийцар. Хоза капитальни ремонт а яь, тоайир оаха тхоай помещени а.

Апрель бутт болалуш йолаелар тха цех болх бе. Цу бетта йолча заданех 500 эзар кирпишк арахеца езар тха, цхьабакъда 900 эзар кирпишк арахийцар оаха.

Къаьстта чIоагIа къахьийгад тха коллективо май бетта. Цу бетта планах 812 эзар кирпишк арахеца езача цхьа миллиони ши бIаь эзари кирпишк арахийцай оаха.

Ерригача заводе цIи хеза ба тха цехера болхлой Оздоева Сахрати, Шанхоева Фасимани. Съемщикаш ба уж. Дукха ха я цар тха цехе болх бу. Дика къахьегама говзалаш Iомаяьй цар.

Сменах 28 эзар мара хьаэца ца езача 32—35 эзар кирпишк хьаэц Сахратеи Фасиманеи, цхьаккха а кирпишк йоха ца еш.

Дика къахьег мотовоза тIа болх беш волча Оздоев Iийсас а. Болхлошта топпар, гIум, кхыйола материалаш эшийтац цо цIаккха а. Иштта дика къахьегаш ба слесарь Арапиев Ахьмад, укладчицаш Ханиева Маруси, Алиева Хьанифа, иштта кхыбараш а.

Тха коллективо чIоагIо яьй семилетка укх диълагIча шера гIишлош хьалъераштa планал совгIа цхьа миллиони ах миллиони гаргга кирпишк яла, аьнна. Из декхар кхоачашдара беррига шоай низ тIабахийта къахьег цар.

А. КОСТОЕВ,
Наьсарен района «Красный Октябрь» яхача завода цеха начальник.

Центральни ремонтно-механически завода кхоалагIча цехера котельни бригада бригадир Ткаченко Николай Иванович завода ерригача коллективо а тIехь дика сий деш ва. Кхетамца кулгалду ду цо шийгарча коммунистически къахьегама бригадана.

Ткаченко кулгалца конструкци ю коллективо 205-ча буровойна еча йоккхийча блокашта. Уж санна йола балха заданеш дуккхаза а тIеххкоачашъяьй бригада.

Ткаченко кастта пенсе тIа ваха кийчлуш ва. Цхьабакъда, ший дуккхача ханара балха опыт дIаIомаю цо бригада членашта Козлова, Дьякова, Никитина, иштта кхы дуккханешта.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) коммунистически къахьегама бригада бригадир Ткаченко Николай, бригада членаш Козлов Федор, Дьяков Михаил, Никитин Виктор.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Роккеи цун вежарийи** (ши сери цхьана).

Долалу: 8, 11.10, 2.20, 5.30, 8.

ЗIамига зал № 1 — **«Хьо цун веза».**

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — Берий сеанс— **«Андрейка».** Долалу: 9, 11.

«Сцена подмостка тIа».

Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

Берий сеанс — **«Военни къайле».**

Долалу: 9.30, 11.30.

«Кхы цIаькха хургйоаца бIаьсти».

Долалу: 1.15, 3.15, 5.40. 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — **«ЗIамигача берех дола истори...»** Долалу: 9.

«Командировка». Долалу: 10.25.

«Роккеи цун вежарийи» (ши сери цхьана).

Долалу: 12.10, 3.20, 6.30, 9.30.

18-ча июне денз **«Зумрад».**

г. Грозне, Демьяновская, 27, вахача гражданина **Воронцов** Юрий Яковлевича суде деннад г. Грозне, Демьяновская улицагIа, 27, яха **Воронцова** Надежда Петровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918шерача 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03110 Заказ № 3335